

มาตรการระงับข้อพิพาทคดีหลักทรัพย์โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ
(ฉบับสมบูรณ์)

นายบวร ประทีปพรศักดิ์

เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2563

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของเอกัตศึกษาที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของเอกัตศึกษาที่ส่งผ่านทางคณะที่สังกัด

The abstract and full text of individual study in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)

are the individual study authors' files submitted through the faculty.

หัวข้อเอกัตศึกษา   มาตรการระงับข้อพิพาทคดีหลักทรัพย์โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

โดย   นายบวร ประทีปพรศักดิ์

รหัสประจำตัว   628 02018 34

หลักสูตร   ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ
   คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวดวิชา   กฎหมายธุรกิจทั่วไป

อาจารย์ที่ปรึกษา   ศาสตราจารย์สำเรียง เมฆเกรียงไกร

ปีการศึกษา   2563

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ

ลงชื่อ..........อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์สำเรียง เมฆเกรียงไกร)

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันผู้ลงทุนหรือผู้เกี่ยวข้อง เข้าถึงตลาดทุนเพื่อเป็นแหล่งลงทุน และออมเงินเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก การออมเงินไว้ในธนาคารพาณิชย์ไม่เพียงพอในการเอาชนะเงินเฟ้อได้ ดังนั้น ตลาดทุนจึงมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมทางเลือกและเพิ่มทางเลือกในการบริหารจัดการการเงิน และออมเงินของประชาชนผู้ลงทุนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดสรรให้มีการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ

ตลาดทุนมีสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (“สำนักงาน ก.ล.ต.”) เป็นหน่วยงานการกำกับดูแลหลักในตลาดทุน เพื่อดูแลการระดมทุนในตลาดแรก และมีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในการดูแลตลาดรอง สำนักงาน ก.ล.ต. ทำหน้าที่อนุญาตออกและเสนอขายหลักทรัพย์ อันเป็นผลิตภัณฑ์ในตลาดทุน อาทิ หุ้น หุ้นกู้ หน่วยลงทุน ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้น นอกจากนี้ สำนักงาน ก.ล.ต. ยังอนุญาตให้ออกและเสนอขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ที่มีสินค้า เช่น หลักทรัพย์ ทองคำ หรือ น้ำมันดิบ เป็นสินค้าอ้างอิง เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ในตลาดทุนให้ผู้ลงทุนและผู้เกี่ยวข้องมีทางเลือกเพิ่มเติมในการลงทุน ทั้งนี้ ตลาดทุนจึงถือเป็นแหล่งเงินทุนที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนความมั่นคงของประเทศไทยที่สำคัญ ตลาดทุนจึงเป็นแหล่งที่ประชาชนเข้ามาลงทุนเพื่อเก็บออมเงินหรือสร้างผลกำไร ดังนั้น จึงอาจทำให้เกิดข้อพิพาทคดีหลักทรัพย์ขึ้นได้ ระหว่างผู้ลงทุนหรือผู้เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบธุรกิจได้ สำนักงาน ก.ล.ต. จึงได้จัดให้มีการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการขึ้นแต่กระบวนการดังกล่าวเป็นเพียงภาคสมัครใจ ทำให้เป็นกระบวนการที่ไม่ได้แพร่หลายและไม่เป็นที่นิยม

ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาท โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ โดยผู้ศึกษาเล็งเห็นว่า การระงับข้อพิพาททางเลือก โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ เป็นกระบวนการที่รวดเร็ว และสามารถเลือกผู้ตัดสิน (อนุญาโตตุลาการ) มาชี้ขาดข้อพิพาทได้ โดยอนุญาโตตุลาการจะเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่พิพาทนั้นเป็นผู้ทำการวินิจฉัยขาดข้อพิพาทดังกล่าว

ทั้งนี้ ผู้ศึกษา ได้เสนอแนวทางเพื่อทำให้กระบวนการการระงับข้อพิพาท โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยได้ศึกษากระบวนการอนุญาโตตุลาการทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศ

กิตติกรรมประกาศ

เอกัตศึกษานี้สำเร็จไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือและความอนุเคราะห์จากบุคคลสำคัญหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์สำเรียง เมฆเกรียงไกร ซึ่งท่านสละเวลาอันมีค่าเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของเอกัตศึกษาเล่มนี้ ทั้งยังให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางในการดำเนินการวิจัยศึกษาค้นคว้า ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งจนทำให้ข้าพเจ้าบรรลุวัตถุประสงค์ในการวิจัย รวมทั้ง คณาจารย์ บุคลากร หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ความรู้ คำแนะนำต่าง ๆ แก่ข้าพเจ้าในการเรียนระดับปริญญาโท และเพื่อนหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตรุ่นที่ 22 ที่คอยให้คำแนะนำ ให้กำลังใจมาเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ นายเอกพล วรกิจธำรง เจ้าหน้าที่บริหาร ฝ่ายกฎหมาย 3 จากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ให้คำแนะนำในการดำเนินการวิจัยในหัวข้อนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณบิดา มารดา ครอบครัวเกตุแก้ว และทีมงานศูนย์บริการประชาชน ก.ล.ต. ฝ่ายสื่อสารและบริการผู้ลงทุน ที่คอยให้กำลังใจในการศึกษาระดับปริญญาโทมาโดยตลอด

ผู้วิจัยหวังว่าเอกัตศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทย โดยเฉพาะผู้ลงทุนที่ได้รับความเสียหายจากการลงทุนในหลักทรัพย์ในประเทศไทย จะมีทางเลือกในการระงับข้อพิพาทโดยไม่ขึ้นสู่ศาลเพื่อความรวดเร็ว หากเอกัตศึกษานี้มีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดแต่ประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ	
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	2
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	3
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	4
บทที่ 2 ความหมาย แนวความคิด หลักการของการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการ	
อนุญาโตตุลาการ	5
แนวทางในการการระงับข้อพิพาทที่เกิดจากการซื้อขายหลักทรัพย์.....	10
การระงับข้อพิพาทกระแสหลักหรือการระงับข้อพิพาทโดยศาล.....	10
การระงับข้อพิพาทกระแสรองหรือการระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolution: ADR)	11
2.1 ความหมายของ การอนุญาโตตุลาการ.....	17
2.2 ทฤษฎีการอนุญาโตตุลาการ.....	18
2.2.1 ทฤษฎีทางอำนาจรัฐ (Jurisdiction Theory)	18

2.2.2	ทฤษฎีสัญญา (Contractual Theory)	18
2.2.3	ทฤษฎีผสม (Mixed Theory)	19
2.2.4	ทฤษฎีความเป็นอิสระ (Autonomous Theory)	19
2.3	ลักษณะที่สำคัญของการอนุญาโตตุลาการ.....	20
2.4	การระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ.....	23
2.5	ประเภทของการอนุญาโตตุลาการ (Form of Arbitration)	25
บทที่ 3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอนุญาโตตุลาการในประเทศไทยและต่างประเทศ...		31
3.1	พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545.....	31
3.2	พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535.....	34
3.3	พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546.....	35
3.4	กระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และ ตลาดหลักทรัพย์.....	35
3.5	พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550.....	33
3.6	การดำเนินกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและ ส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย.....	39
3.7	ลักษณะการดำเนินกระบวนการอนุญาโตตุลาการของ Financial Industry Regulatory Authority (FINRA) ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	42
3.8	ลักษณะการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทของ Securities industry dispute resolution center (SIDREC) ประเทศมาเลเซีย.....	44

3.9	ลักษณะการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทของ the financial industry disputes resolution centre (FIDReC) ประเทศสิงคโปร์.....	48
บทที่ 4 วิเคราะห์กระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์.....		
		50
4.1	ปัญหาเกี่ยวกับการนำเสนอข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต.	51
4.2	ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนเงินที่เรียกร้องค่าเสียหายที่จะยื่นขอเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการ.....	51
4.3	ปัญหาประเด็นการอำนาจในเตรียมข้อพิพาท เอกสารหลักฐาน เอกสารที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาในชั้นอนุญาโตตุลาการ.....	52
4.4	ปัญหาเกี่ยวกับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ.....	53
4.5	ปัญหาเรื่องการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ประชาชนหรือผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทคดีหลักทรัพย์โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์.....	54
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....		55
5.1	บทสรุป.....	55
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	58
รายการอ้างอิง.....		64
ภาคผนวก.....		68

ภาคผนวก ก : สัญญาใช้บริการบริษัทหลักทรัพย์ จีเอ็มโอ-แซด คอม (ประเทศไทย) จำกัด

ภาคผนวก ข : ธรรมเนียมประกันภัยของบริษัท สิ้นมั่นคงประกันภัย จำกัด (มหาชน)

ภาคผนวก ค : Financial Industry Regulatory Authority (FINRA) ประเทศสหรัฐอเมริกา

12000. CODE OF ARBITRATION PROCEDURE FOR CUSTOMER DISPUTES

ภาคผนวก ง : the financial industry disputes resolution centre (FIDReC) Company Reg

No. 200502125D Term of Reference

บทที่ 1

บทนำ

ในปัจจุบันผู้ลงทุนหรือผู้เกี่ยวข้อง เข้าถึงตลาดทุนเพื่อเป็นแหล่งลงทุน และออมเงินเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก การออมเงินไว้ในธนาคารพาณิชย์ไม่เพียงพอในการเอาชนะเงินเฟ้อได้ ดังนั้น ตลาดทุนจึงมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมทางเลือกและเพิ่มทางเลือกในการบริหารจัดการเงิน และออมเงินของประชาชนผู้ลงทุนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

ตลาดทุนมีสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (“สำนักงาน ก.ล.ต.”) เป็นหน่วยงานการกำกับดูแลหลักในตลาดทุน เพื่อดูแลการระดมทุนในตลาดแรก และมีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในการดูแลตลาดรอง สำนักงาน ก.ล.ต. ทำหน้าที่อนุญาตออกและเสนอขายหลักทรัพย์ อันเป็นผลิตภัณฑ์ในตลาดทุน อาทิ หุ้น หุ้นกู้ หน่วยลงทุน ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้น นอกจากนี้ สำนักงาน ก.ล.ต. ยังอนุญาตให้ออกและเสนอขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ที่มีสินค้า เช่น หลักทรัพย์ ทองคำ หรือน้ำมันดิบ เป็นสินค้าอ้างอิง เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ในตลาดทุนให้ผู้ลงทุนและผู้เกี่ยวข้องมีทางเลือกเพิ่มเติมในการลงทุน ทั้งนี้ ตลาดทุนจึงถือเป็นแหล่งเงินทุนที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนความมั่นคงของประเทศที่สำคัญ ตลาดทุนจึงเป็นแหล่งที่ประชาชนเข้ามาลงทุนเพื่อเก็บออมเงินหรือสร้างผลกำไร ดังนั้น จึงอาจทำให้เกิดข้อพิพาทคดีหลักทรัพย์ขึ้นได้ ระหว่างผู้ลงทุนหรือผู้เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบธุรกิจได้

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ตลาดทุนเป็นแหล่งที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคลและบุคคลที่หลากหลาย เช่น บริษัทจำกัด บริษัทจำกัดมหาชน ผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์หรือผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าโดยมี สำนักงาน ก.ล.ต. ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 (“พ.ร.บ. หลักทรัพย์”) เป็นหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลตลาดทุน อย่างไรก็ตาม แม้สำนักงาน ก.ล.ต. จะมีกฎหมายและมาตรการลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับตลาดทุน ผู้ลงทุนอาจโดนเอาเปรียบจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของบริษัท หรืออาจเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจและบุคคลกรในธุรกิจตลาดทุนจนทำให้เกิดข้อพิพาทคดีหลักทรัพย์ขึ้นได้ โดยปัญหาเกี่ยวกับคดีหลักทรัพย์ เช่น การกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ การปฏิบัติหน้าที่อันมิชอบของกรรมการและผู้บริหารบริษัทจดทะเบียน การประกอบธุรกิจที่ไม่ได้รับใบอนุญาต

ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ การหลอกลวงให้ลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัลและการได้รับความเสียหายจากการใช้บริการในผู้ประกอบการธุรกิจหลักทรัพย์ กรณีการเกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับคดีหลักทรัพย์ ระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจหลักทรัพย์กับผู้เสียหายวัตถุประสงค์ของผู้เสียหายต้องการให้สำนักงาน ก.ล.ต. ลงโทษผู้กระทำความผิด และเรียกร้องค่าเสียหายที่เป็นตัวเงินแต่ พ.ร.บ. หลักทรัพย์ ไม่ได้ให้อำนาจสำนักงาน ก.ล.ต. ในการเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่ง ในปี 2544 สำนักงาน ก.ล.ต. จึงได้จัดให้มีการระงับข้อพิพาท โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการเพื่อเป็นทางเลือกในการระงับข้อพิพาทระหว่างผู้ลงทุนกับผู้ประกอบธุรกิจ โดยสำนักงาน ก.ล.ต. ได้จัดโครงการมอบตราสัญลักษณ์ให้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจที่สมัครใจระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการกับผู้ลงทุนโดยมีบริษัทหลักทรัพย์ที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 35 บริษัท และบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนจำนวน 7 บริษัท¹ แต่การระงับข้อพิพาทคดีหลักทรัพย์โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. เป็นเพียงแค่ภาคสมัครใจที่ให้ผู้กรณีทั้งผู้เสียหายและผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ พร้อมใจกันเข้ากระบวนการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการสำหรับคดีหลักทรัพย์เป็นกระบวนการที่ไม่ได้แพร่หลายและไม่เป็นที่นิยม โดยมีผู้สนใจระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 – 2563 จำนวน 11 ราย

ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาท โดยใช้วิธีการทางศาลและการระงับข้อพิพาททางเลือก โดยไม่ใช้วิธีการฟ้องศาล โดยมุ่งเน้นไปที่กระบวนการการระงับข้อพิพาททางเลือกโดยไม่ใช้วิธีการฟ้องศาล ด้วยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ โดยผู้ศึกษาเล็งเห็นว่าการระงับข้อพิพาททางเลือก ด้วยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ เป็นกระบวนการที่รวดเร็ว และสามารถเลือกผู้ตัดสิน (อนุญาโตตุลาการ) มาชี้ขาดข้อพิพาทได้โดยอนุญาโตตุลาการจะเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่พิพาทนั้นเป็นผู้ทำการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทดังกล่าว นอกจากนี้ คู่พิพาทจะต้องยอมรับคำวินิจฉัยชี้ขาดและผูกพันที่จะปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้นด้วยผู้ศึกษาจึงทำการศึกษาการระงับข้อพิพาททางเลือก โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการภาคบังคับจากพระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550 และระเบียบสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2551 ที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยจัดให้มีกระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการ ภายใต้พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2554 อันเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวกับสัญญาประกันภัยระหว่างผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ โดยเป็นกระบวนการภาคบังคับที่มีประสิทธิภาพ สะดวกรวดเร็ว ประหยัดและเป็นธรรม นอกจากนี้จะศึกษาเพิ่มเติมจากพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขาย

¹ ที่มา สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ล่วงหน้า พ.ศ. 2546 และจะศึกษากฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาท โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการภาคบังคับ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองประชาชนของ พ.ร.บ. หลักทรัพย์ เพิ่มทางเลือกให้ประชาชนในการระงับข้อพิพาทที่เกิดจากคดีหลักทรัพย์ รวมถึงเป็นการลดจำนวนการฟ้องร้องคดีความที่จะขึ้นสู่ศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีหลักทรัพย์

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและหลักกฎหมายหรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาท โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงกฎหมายหรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาทคดีหลักทรัพย์ โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการของประเทศไทยและต่างประเทศ

1.2.3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาการระงับข้อพิพาทคดีหลักทรัพย์โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาการระงับข้อพิพาทคดีหลักทรัพย์ โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การกำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทภาคบังคับ โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ สำหรับผู้ลงทุนและผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับความเสียหายจากคดีหลักทรัพย์จะเป็นทางเลือกที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกให้กับบุคคลดังกล่าว และสร้างความเชื่อมั่นในการลงทุนให้กับภาคประชาชน

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษานี้ จะศึกษาวิเคราะห์แนวคิด หลักการ นโยบาย มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ กรณีผู้ลงทุนและผู้เกี่ยวข้องได้รับความเสียหายจากการคดีหลักทรัพย์ นอกจากนี้ยังทำการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางและมาตรการทางกฎหมาย รวมถึงมาตรการในการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ลงทุนและผู้เกี่ยวข้อง

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากบทบัญญัติของกฎหมาย

บทความ วิทยานิพนธ์ วารสาร และบทความทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำข้อมูลมาทำการศึกษา เรียบเรียง และวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อหาข้อสรุปของการศึกษา

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1.6.1 ทำให้ทราบถึงแนวคิดทฤษฎีและหลักกฎหมายหรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาท โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

1.6.2 ทำให้ทราบถึงกฎหมายหรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาทคดีหลักทรัพย์ โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการของประเทศไทยและต่างประเทศ

1.6.3 ทำให้ทราบถึงปัญหาการระงับข้อพิพาทคดีหลักทรัพย์โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาการระงับข้อพิพาทคดีหลักทรัพย์ โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

บทที่ 2

ความหมาย แนวความคิด หลักการของการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

ในปัจจุบันอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศไทยอยู่ในอัตรา 0.125 -2.0 บาท² ซึ่งหากนำมาเทียบกับอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทย อาจทำให้ผลตอบแทนของประชาชนที่เลือกออมเงินไว้ในธนาคารพาณิชย์ไม่เพียงพอในการเอาชนะเงินเฟ้อได้ การเลือกออมเงินไว้ในธนาคารพาณิชย์ อาจไม่เพียงพอในการบริหารจัดการการเงิน หรือออมเงินต่อไป ดังนั้น ตลาดทุนจึงมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมทางเลือกและเพิ่มทางเลือกในการบริหารจัดการการเงิน และออมเงินของประชาชนผู้ลงทุนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดสรรให้มีการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ

ตลาดทุนมีสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (“สำนักงาน ก.ล.ต.”) เป็นหน่วยงานการกำกับดูแลหลักในตลาดทุน เพื่อดูแลการระดมทุนในตลาดแรก และมีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในการดูแลตลาดรอง สำนักงาน ก.ล.ต. ทำหน้าที่อนุญาตออกและเสนอขายหลักทรัพย์ อันเป็นผลิตภัณฑ์ในตลาดทุน อาทิ หุ้น หุ้นกู้ หน่วยลงทุน ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้น³ นอกจากนี้ สำนักงาน ก.ล.ต. ยังอนุญาตให้ออกและเสนอขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ที่มีสินค้า เช่น หลักทรัพย์ ทองคำ หรือน้ำมันดิบ เป็นสินค้าอ้างอิง⁴ เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ในตลาดทุนให้ผู้ลงทุนและผู้เกี่ยวข้องมีทางเลือกเพิ่มเติมในการลงทุน ทั้งนี้ ตลาดทุนจึงถือเป็นแหล่งเงินทุนที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนความมั่นคงของประเทศที่สำคัญ ตลาดทุนจึงเป็นแหล่งที่ประชาชนเข้ามาลงทุนเพื่อเก็บออมเงินหรือสร้างผลกำไร หากดูจากสถิติของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า เศรษฐกิจของประเทศไทยขยายตัวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2557 โดย GDP ขยายตัวอย่างต่อเนื่องแต่มาชะลอตัวในช่วงปี 2562-2563 โดยในสาเหตุหนึ่งมาจากการแพร่กระจายของไวรัส COVID-19⁵

² ธนาคารแห่งประเทศไทย อัตราดอกเบี้ยเงินฝากบุคคลธรรมดาของธนาคารพาณิชย์ (ออนไลน์) สืบค้นจาก

https://www.bot.or.th/thai/statistics/_layouts/application/interest_rate/in_rate.aspx [17 พฤษภาคม 2564]

³ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 (ฉบับประมวล) มาตรา 4

⁴ พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 มาตรา 3

⁵ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เศรษฐกิจมหภาค ภาวะเศรษฐกิจรายไตรมาสและแนวโน้มเศรษฐกิจไทย ไตรมาสที่ 4/2563 (ออนไลน์) สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11265

[17 พฤษภาคม 2564]

จากเหตุผลที่กล่าวมา จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ในปัจจุบันผู้ลงทุนและผู้เกี่ยวข้อง ได้ให้ความสนใจในการลงทุนในหุ้นเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยในเดือนธันวาคม 2563 มีจำนวน ลูกค้าที่เปิดบัญชี 2,154,900 ราย⁶ เพิ่มขึ้นจากเดือนธันวาคม 2562 1,804,545 ราย คิดเป็น ร้อยละ 19 ทั้งนี้ หากผู้ลงทุนและผู้เกี่ยวข้องมีความประสงค์จะลงทุนในหลักทรัพย์รวม สามารถติดต่อและใช้บริการกับผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ (“ผู้ประกอบธุรกิจ”) ประเภท นายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ โดยในการใช้บริการกับผู้ประกอบธุรกิจ ผู้ลงทุนและผู้เกี่ยวข้องมี โอกาสที่จะเกิดข้อพิพาทจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ เองหรือตัวแทนของผู้ประกอบ ธุรกิจที่เรียกว่า บุคลากรในธุรกิจตลาดทุนเช่น การปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนโดยไม่รักษา ผลประโยชน์ของผู้ลงทุนและผู้เกี่ยวข้องหรือแสวงหาผลประโยชน์จากผู้ลงทุนและผู้เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการของผู้ประกอบธุรกิจในฐานะที่เป็นผู้ให้บริการในระบบ ตลาดทุนส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความน่าเชื่อถือของตลาดทุนไทย สำนักงาน ก.ล.ต. จึงได้มี กฎเกณฑ์ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นมาตรฐานที่ผู้ประกอบธุรกิจต้องดำเนินธุรกิจในลักษณะ ที่เป็นการให้บริการที่คำนึงถึงประโยชน์ที่ดีที่สุดของลูกค้าเป็นสำคัญ ปกป้องผลประโยชน์ของ ลูกค้า และป้องกันมิให้ความเสียหายแก่ผู้ลงทุนและภาพลักษณ์ของตลาดทุนไทย⁷ ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจจึงจำเป็นต้องปฏิบัติตามมาตรฐานที่สำนักงาน ก.ล.ต. กำหนดมาตรฐาน

1. ประกอบธุรกิจและให้บริการแก่ลูกค้าด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และใช้ ความรู้ ความสามารถ และความระมัดระวังตามมาตรฐานหรือเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ
2. ดำเนินธุรกิจโดยรักษาภาพลักษณ์และชื่อเสียงของผู้ประกอบธุรกิจ รวมทั้งรักษาความน่าเชื่อถือของตลาดทุนเป็นสำคัญ
3. ให้บริการอย่างมีคุณภาพ และปฏิบัติต่อลูกค้าอย่างเป็นธรรม
4. ไม่กระทำการใดที่จะเป็นผลให้ลูกค้าฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือ หน้าที่ตามกฎหมาย
5. ไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์
6. ไม่รับหรือให้ค่าตอบแทนหรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าในรูปเงิน สิ่งของ
7. ดูแลไม่ให้นำทรัพยากรของผู้ประกอบธุรกิจเข้าไปมีส่วนร่วมหรือถูกนำไปใช้

ในทางมิชอบ

⁶ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สรุปลสถิติสำคัญของตลาดหลักทรัพย์ ข้อมูลการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ฯ (ออนไลน์) สืบค้นจาก https://www.set.or.th/th/market/securities_company_statistics63.html [17 พฤษภาคม 2564]

⁷ ประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุนที่ ทอ.35/2556 เรื่องมาตรฐานการประกอบธุรกิจ โครงสร้างบริหารงาน ระบบงาน และการให้บริการของผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์และผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

อย่างไรก็ดี หากผู้ประกอบการกิจปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่สำนักงาน ก.ล.ต. กำหนด อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อลูกค้าอันจะนำไปสู่การเกิดข้อพิพาท

โดยลักษณะข้อพิพาทที่เกิดจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการซื้อขายหลักทรัพย์อาจ แยกพิจารณาตามลักษณะคู่พิพาทออกเป็น 2 กรณี คือ

(1) ข้อพิพาทระหว่างผู้ลงทุนและผู้เกี่ยวข้องสมาชิกของตลาดหลักทรัพย์กับลูกค้า

ก. สมาชิกฉ้อฉลโดยการซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้า (Churning)

โดยทั่วไปแล้วในการปฏิบัติหน้าที่นายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ให้กับลูกค้า นั้นไม่ว่าลูกค้าจะมีคำสั่งซื้อหรือขายหลักทรัพย์หรือไม่ลูกค้าจะได้รับกำไรหรือขาดทุนจากการซื้อขายหลักทรัพย์นั้นก็ตาม สมาชิกก็จะได้รับค่าตอบแทนจากการปฏิบัติหน้าที่นายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ในรูปแบบค่านายหน้าเป็นสำคัญ โดยค่านายหน้าที่สมาชิกได้รับนี้จะคิดจากมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ในกับลูกค้าเป็นเกณฑ์ ดังนั้น ถ้าลูกค้ามีคำสั่งซื้อหรือขายหลักทรัพย์โดยมีมูลค่าซื้อขายมากเท่าไร ย่อมมีผลให้สมาชิกได้รับค่านายหน้าจากการซื้อขายหลักทรัพย์นั้นมากขึ้นตามไปด้วย

การกระทำที่เป็นการฉ้อฉลโดยการซื้อขายหลักทรัพย์เกินคำสั่งของลูกค้า เกิดขึ้นเมื่อสมาชิกได้รับมอบหมายจากลูกค้าให้มีดุลยพินิจในการซื้อขายหลักทรัพย์ในบัญชีของลูกค้า และสมาชิกได้ซื้อหรือขายหลักทรัพย์ให้แก่ลูกค้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตนเองในลักษณะของค่านายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์⁸

ข. สมาชิกปฏิบัติหน้าที่นายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ให้กับลูกค้าโดยไม่เหมาะสม (Unsuitability)

ในการปฏิบัติหน้าที่นายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ให้กับลูกค้า นั้นนอกจากสมาชิกจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะและข้อเท็จจริงพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์ที่ลูกค้าประสงค์จะลงทุนแล้ว สมาชิกยังมีหน้าที่ที่จะต้องรู้จักกับลูกค้าของตนเองด้วย ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความสามารถในการนำไปใช้ขององค์กรกำกับดูแลตนเองแต่ละแห่ง⁹

⁸ เนตรทราย สวงวงศ์ภักดิ์, “การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการในการซื้อขายหลักทรัพย์,” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 20

⁹ เนตรทราย สวงวงศ์ภักดิ์, “การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการในการซื้อขายหลักทรัพย์,” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 21

ในกรณีนี้สำนักงาน ก.ล.ต. ได้กำหนดให้สมาชิกหรือผู้ประกอบการธุรกิจหลักทรัพย์หรือสัญญาซื้อขายล่วงหน้าต้องรวบรวมและประเมินข้อมูล โดยจัดทำความรู้จักรู้ค่า (Know Your Client) ก่อนที่จะให้เริ่มให้บริการ เพื่อให้ได้ข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าหรือผู้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง และแหล่งที่มาของรายได้¹⁰

ค. สมาชิกกระทำการซื้อขายหรือขายหลักทรัพย์ในบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้าโดยไม่มีอำนาจ (Unauthorized Trading)

การซื้อขายหลักทรัพย์โดยไม่มีอำนาจนั้นเกิดขึ้นเมื่อสมาชิกซื้อหรือขายหลักทรัพย์ในบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้าโดยปราศจากความยินยอมจากลูกค้าก่อน เช่น สมาชิกนำหลักทรัพย์ในบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้า หรือนำบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้ามาใช้เพื่อเป็นทางผ่านส่งคำสั่งเพื่อดันราคาหลักทรัพย์ให้สูงขึ้นจนถึงจุดหนึ่งที่ได้กำไรที่จะสามารถชดเชยผลขาดทุนได้แล้วจึงขายหุ้นนั้นออกมา เป็นต้น¹¹

ง. สมาชิกไม่กระทำการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของพนักงาน (failure to supervise)

โดยทั่วไปสมาชิกต้องควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานโดยเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนของลูกค้า ซึ่งเป็นสมาชิกจะได้รับผลประโยชน์ทางการเงินโดยตรงจากการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานนั้น การซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้าจะมีจำนวนมากหรือไม่ขึ้นอยู่กับคำแนะนำการลงทุนของพนักงานเป็นสำคัญ ซึ่งโดยประเพณีแล้วสมาชิกจะได้รับค่าตอบแทนในลักษณะค่านายหน้า โดยคำนวณจากสัดส่วนการซื้อขายหลักทรัพย์ให้แก่ลูกค้าโดยตรงจึงทำให้สมาชิกมีโอกาสและแรงจูงใจที่จะหาประโยชน์จากลูกค้าได้

จ. การกระทำผิดที่เกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์โดยการกู้ยืมเงินโดยวางหลักทรัพย์เป็นประกัน (Margin Loan Agreement)

ข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อหลักทรัพย์โดยวางหลักทรัพย์เป็นประกันระหว่างสมาชิกกับลูกค้า นั้น ลูกค้าอาจฟ้องสมาชิกได้หลายกรณี เช่น กรณีที่สมาชิกละเว้นหรือไม่แจ้งข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์โดยการกู้ยืมในลักษณะ

¹⁰ ประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุน ที่ ทธ. 35/2556 เรื่อง มาตรฐานการประกอบธุรกิจ โครงสร้างการบริหารงานระบบงาน และการให้บริการของผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์และผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ข้อ 30 และ 31

¹¹ เนตรทราย สงวนศักดิ์ภักดี, “การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการในการซื้อขายหลักทรัพย์,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 22-25

Margin ให้ลูกค้าทราบหรือแจ้งข้อเท็จจริงที่ผิดพลาดแก่ลูกค้า เช่น ลูกค้าซื้อหรือขายหลักทรัพย์จนครบวงเงินซื้อหรือขายหลักทรัพย์ที่กำหนดไว้ในบัญชี Margin แล้ว แต่สมาชิกแจ้งลูกค้าว่าลูกค้ายังมีวงเงินซื้อหรือขายหลักทรัพย์เพียงพอกับการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ หรือสมาชิกแนะนำให้ลูกค้าซื้อหลักทรัพย์โดยการกู้ยืมเงินในลักษณะ Margin โดนให้เหตุผลว่าเป็นวิธีที่มีความเสี่ยงน้อย ทั้งนี้ เพื่อหวังประโยชน์ทางการเงินจากลูกค้ามากขึ้น หรือเพื่อให้ยอดเงินกู้ยืมซึ่งเป็นต้นเงินที่จะนำไปคำนวณดอกเบี้ยนั้นมีสูงขึ้น หรือสมาชิกบังคับขายหลักทรัพย์ที่วางเป็นประกันโดยไม่แจ้งให้ลูกค้าทราบล่วงหน้าก่อนหรือหลังบังคับขายหลักทรัพย์ก่อนครบกำหนดเวลาชำระหนี้ หรือก่อนครบกำหนดเวลาที่กำหนดให้ลูกค้านำหลักประกันมาวางเพิ่ม เป็นต้น นอกจากนี้ลูกค้าอาจเรียกค่าเสียหายจากสมาชิกได้ ถ้าสมาชิกขายหลักทรัพย์ของลูกค้าโดยเข้าใจผิดว่าลูกค้าไม่ได้ชำระหนี้ภายในกำหนดเวลา หรือไม่ได้นำหลักทรัพย์มาวางเป็นหลักประกันเพิ่ม

(2) ข้อพิพาทระหว่างสมาชิกของตลาดหลักทรัพย์ด้วยกันเอง (Intra-Industry)

ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกนั้นมักเกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจของสมาชิก (business of a member) เช่น ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ที่ซื้อขายระหว่างสมาชิก สมาชิกไม่ส่งมอบหลักทรัพย์ภายในกำหนดเวลาการส่งมอบที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดขึ้น สมาชิกส่งมอบหลักทรัพย์ที่บกพร่องให้แก่สมาชิกที่มีสิทธิรับมอบหลักทรัพย์อันเป็นเหตุให้ผู้รับมอบหลักทรัพย์ไม่สามารถดำเนินการลงทะเบียนรับโอนหลักทรัพย์นั้นได้ หรือสมาชิกไม่ดำเนินการชำระราคาให้แก่สมาชิกผู้มีสิทธิรับชำระราคาภายในระยะเวลาที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด เป็นต้น

แนวทางในการการระงับข้อพิพาทที่เกิดจากการซื้อขายหลักทรัพย์

ในการระงับข้อพิพาทที่เกิดจากการซื้อขายหลักทรัพย์ อาจระงับได้โดยวิธีการหลัก 2 วิธี ได้แก่ 1. การระงับข้อพิพาทกระแสหลักหรือการระงับข้อพิพาทโดยศาล 2. การระงับข้อพิพาทกระแสรองหรือการระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolution: ADR)

การระงับข้อพิพาทกระแสหลักหรือการระงับข้อพิพาทโดยศาล

การดำเนินกระบวนการยุติธรรมหรือการระงับข้อพิพาทกระแสหลัก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือกระบวนการยุติธรรมแบบฟ้องร้อง (Litigation) หมายถึง การที่เมื่อเกิดข้อพิพาทระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนขึ้น คู่กรณีคนใดคนหนึ่งจะนำประเด็นปัญหาไปฟ้องร้องต่อศาล ให้ช่วยทำหน้าที่ไต่สวนชี้ขาดข้อพิพาท เพื่อชดเชยผู้ถูกกระทำ หรือลงโทษผู้กระทำผิดให้สาสมกับสิ่งที่ได้ทำไป เป็นการดำเนิน

กระบวนการยุติธรรมตามปกติ โดยรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะดำเนินการกระบวนการตามขั้นตอนของกฎหมายทุกขั้นตอนอย่างเคร่งครัด และเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ดำเนินการดังกล่าวมีอำนาจใช้ดุลยพินิจในการดำเนินการทุกขั้นตอนโดยที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการระงับข้อพิพาทหรือกระบวนการแสวงหาความยุติธรรมนั้น รูปแบบการขอให้รัฐ ‘ล้างแค้น’ (Retributive Justice) อย่างสมศักดิ์ศรีนี้ คือแนวทางการอำนวยความยุติธรรมดั้งเดิมของชาติ ตามคติโบราณที่ว่า ‘ตาต่อตา ฟันต่อฟัน’ (an eye for and eye)

อย่างไรก็ตามด้วยข้อจำกัดในหลาย ๆ ประการ ทำให้กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักไม่สามารถที่จะตอบสนองต่อปัญหาข้อพิพาท ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างมากมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความเป็นธรรม สถานการณ์ดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะกระบวนการยุติธรรมของไทยเท่านั้น หากแต่เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับประเทศต่าง ๆ มากมาย ดังนั้น ประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ต่างพยายามที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการต่าง ๆ ประเทศไทยเองก็ดำเนินการด้วยหลายวิธี อาทิ หลังรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นมารับผิดชอบความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐกับประชาชน มีการตั้งศาลรัฐธรรมนูญ องค์การอิสระต่าง ๆ ก่อนหน้าปี 2540 ในศาลยุติธรรมก็มีการจัดตั้งศาลชำนาญการเฉพาะขึ้นมามากมาย และแม้จะย้อนหลังไปในปี 2554 เป็นต้นไป เราจะพบว่า ศาลยุติธรรมมีการจัดตั้งผู้ประนอมข้อพิพาทประจำศาลขึ้นเพื่อช่วยแบ่งเบาการพิจารณาคดีของศาลขึ้นมาอีกช่องทางหนึ่งเช่นกัน¹²

การระงับข้อพิพาทกระแสรองหรือการระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolution: ADR)

กระบวนการยุติธรรมหรือการระงับข้อพิพาทกระแสรอง เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในการดำเนินการกระบวนการที่พยายามยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้น โดยคู่กรณีและผู้เกี่ยวข้องหลีกเลี่ยงการนำข้อพิพาทนั้นเข้าสู่กระบวนการแบบเป็นทางการหรือหลีกเลี่ยงเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก และวิธีดำเนินการคืออย่างไม่เป็นทางการถูกนำมาใช้เพื่อผ่อนคลายผลกระทบอันเกิดจากความเคร่งครัดของการดำเนินคดีอย่างเต็มรูปแบบพยายามหลีกเลี่ยงผลร้ายที่เกิดจากความบกพร่องของการดำเนินคดีตามกฎหมายและระเบียบวิธีพิจารณาความที่เคร่งครัดของระบบกล่าวหาจึงมีแนวคิดที่จะสร้างทางเลือกในการระงับข้อพิพาทขึ้น

เนื่องด้วยข้อจำกัดของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ทำให้ความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการเสนอแนวทางต่าง ๆ มากมายหลายวิธี ซึ่งอาจจะสามารถเรียกรูปแบบวิธีการ

¹² ปณิตา เป้าอันพงษ์กุล, “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการในสัญญาเพื่อให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐตามพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2556,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559), หน้า 19-20

นำมาใช้ว่าเป็น “กระบวนการยุติธรรมทางเลือก” (Alternative Dispute Resolution: ADR) และภายใต้คำว่า “กระบวนการยุติธรรมทางเลือก” ก็จะมีกระบวนการยุติธรรมในรูปแบบต่าง ๆ มาใช้เป็นทางเลือกหรือทางออกของปัญหา ตามภารกิจของหน่วยงาน ทั้งนี้ เหตุผลในการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ อาจมีอยู่หลายสาเหตุด้วยกัน เช่น เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่ายขึ้น ลดค่าใช้จ่ายหรือลดจำนวนคดีที่ขึ้นศาลอะไรต่าง ๆ แต่เหตุผลที่สำคัญที่สุดคงหนีไม่พ้นก็คือ เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ซึ่งกระบวนการยุติธรรมทางเลือกก็มีอยู่หลายรูปแบบและหลายระดับ ทำให้เกิดความเหมาะสมกับประชาชนทุกระดับ จะได้เลือกที่จะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รูปแบบที่เหมาะสมกับสถานภาพตัวเอง เช่น ระดับหมู่บ้าน ระดับอำเภอ หรือสถานีตำรวจ สำนักงานอัยการ หรือศาล ซึ่งคงเป็นที่สุดท้ายเมื่อตกลงกันไม่ได้ และมีค่าใช้จ่ายสูง ทั้งค่าธรรมเนียมศาล ค่าทนายความ ค่าเดินทางในแต่ละครั้ง ซึ่งอาจทำให้คนยากจนที่จะต้องขึ้นศาลประสบปัญหาความเดือดร้อน หากไม่มีค่าใช้จ่ายดังกล่าวเช่น ค่าจ้างทนายดี ๆ ซึ่งอาจส่งผลให้ข้อพิพาทของตนแพ้ความแม้ยังไม่มี การพิจารณาตัดสินก็ตาม เพียงเพราะไม่มีเงิน

การระงับข้อพิพาทกระแสรองหรือการระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolution: ADR) คือกระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอื่น ๆ นอกจากวิธีการทางศาล โดยให้คู่พิพาทได้หาข้อตกลงร่วมกันเพื่อยุติข้อพิพาทโดยไม่ต้องฟ้องร้อง เป็นคดีความ แบ่งได้ 4 วิธี ได้แก่ การเจรจา (Negotiation) การประนีประนอมข้อพิพาท (Mediation) หรือเรียกอีกอย่างว่าการไกล่เกลี่ย (Conciliation) และการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการ (Arbitration)

1. การเจรจา (Negotiation) คือวิธีที่คู่พิพาทจับมือพูดคุยหาทางออก ยุติข้อพิพาทกันเอง เป็นการระงับข้อพิพาทเบื้องต้น แบบไม่เป็นทางการ โดยไม่มีบุคคลที่ 3 มาเกี่ยวข้อง

ข้อดีของการเจรจา

(1) ยืดหยุ่น เพราะเป็นการเจรจาแบบไม่เป็นทางการ จึงมีความยืดหยุ่นมากกว่ากระบวนการระงับข้อพิพาทประเภทอื่น

(2) จงลงอย่างรวดเร็วเมื่อเปรียบเทียบกับ การขึ้นศาลหรือเป็นคดีความ

(3) รักษาความสัมพันธ์

(4) มีความเป็นส่วนตัว

ข้อเสียของการเจรจา

(1) มีโอกาสที่จะตกลงกันไม่ได้ และไม่สามารถยุติข้อพิพาทได้

(2) ไม่มีการคุ้มครองหรือรับรองมสกฎหมาย

(3) ความไม่เสมอภาคของอำนาจต่อรอง (ในกรณีที่อำนาจต่อรองต่างกันมาก เช่น บริษัทใหญ่กับลูกจ้าง)

2. การประนอมข้อพิพาท หรือการไกล่เกลี่ย (Mediation or Conciliation)

การประนอมข้อพิพาท หรือ การไกล่เกลี่ย (Mediation or Conciliation) คือการตั้งบุคคลที่ 3 ขึ้นมาเป็นคนกลางช่วยอำนวยความสะดวกให้คู่พิพาทค้นหาความต้องการที่แท้จริงในการระงับข้อพิพาทแต่ไม่มีการตัดสินชี้ขาด ซึ่งต่างจากการอนุญาโตตุลาการที่มีอนุญาโตตุลาการเข้ามาพิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้น¹³

ข้อดีของการประนอมข้อพิพาท

- (1) คู่พิพาทมีอำนาจสมบูรณ์ในการร่างข้อตกลงร่วมกัน เพราะผู้ประนอมเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการหาความต้องการที่แท้จริงของทั้งสองฝ่ายเท่านั้น
- (2) ความตึงเครียดน้อยกว่า เมื่อเทียบกับอนุญาโตตุลาการ หรือศาล
- (3) รักษาความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ฝ่าย
- (4) การดำเนินการระงับข้อพิพาทเป็นความลับ
- (5) จบข้อพิพาทได้อย่างรวดเร็ว

ข้อเสียของการประนอมข้อพิพาท

- (1) เนื่องจากเป็นการตัดสินใจของทั้ง 2 ฝ่าย ข้อยุติจึงอาจไม่เกิดขึ้น หากไม่สามารถหาข้อตกลงที่สามารถยินยอมร่วมกันได้
- (2) ไม่มีบทกฎหมาย หรืออำนาจศาลใด ๆ รองรับหรือบังคับให้คู่พิพาททำตาม

3. การอนุญาโตตุลาการ (Arbitration) คือ วิธีการระงับข้อพิพาทที่คู่กรณีตกลงกันเสนอข้อพิพาทที่เกิดขึ้นแล้วหรือที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้บุคคลภายนอกซึ่งเรียกว่าอนุญาโตตุลาการทำการพิจารณาชี้ขาด โดยคู่กรณีผูกพันที่จะปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ

¹³ สถาบันอนุญาโตตุลาการ (Thai Arbitration Center : THAC) การระงับข้อพิพาททางเลือกคืออะไร (ออนไลน์) สืบค้นจาก <https://thac.or.th/what-is-adr-th/> [17 พฤษภาคม 2564]

ข้อดีของการอนุญาตตุลาการ

(1) วิธีการอนุญาตตุลาการเป็นวิธีการที่แก้ไขข้อพิพาทได้รวดเร็วและเสียค่าใช้จ่ายน้อย เนื่องจากโดยลักษณะของอนุญาตตุลาการซึ่งข้อพิพาทจะยุติลงเมื่ออนุญาตตุลาการ มีคำชี้ขาดจึงมีผลทำให้คู่กรณีเสียเวลา ค่าใช้จ่ายและค่าทนายน้อยกว่าการพิจารณาคดีของศาล และด้วยลักษณะการพิจารณาข้อพิพาทของอนุญาตตุลาการที่ไม่เป็นทางการหรือเป็นทางการน้อย การพิจารณาในชั้นอนุญาตตุลาการจึงมักเน้นหลักการความเท่าเทียมกันระหว่างคู่กรณีเป็นสำคัญ ซึ่งมีผลให้การพิจารณาในชั้นอนุญาตตุลาการช่วยลดความฟุ่มเฟือยเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่มีอยู่ในระบบการพิจารณาทางศาลได้

(2) คำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการเป็นคำตัดสินในเชิงธุรกิจ (business decision) โดยอาศัยหลักความเท่าเทียมกันเป็นพื้นฐาน แล้วจึงนำไปพิจารณากับกฎหมายที่พึงสามารถนำมาปรับใช้ได้ การดำเนินกระบวนการพิจารณาของอนุญาตตุลาการจึงยังคงตระหนักถึงกฎหมายที่มีอยู่ด้วยดังนั้น หากอนุญาตตุลาการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีโดยความผิดพลาดไปย่อมเป็นเหตุให้ศาลยกขึ้นอ้างเพื่อเป็นเหตุยกเลิกกระบวนการพิจารณาของอนุญาตตุลาการได้¹⁴

(3) รักษาความลับของลูกค้า

(4) กรณีสามารถเลือกบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นอนุญาตตุลาการจากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่พิพาท มาชี้ขาดข้อพิพาท

(5) คู่กรณีมีผลผูกพันให้ทำตามคำชี้ขาด

ข้อเสียของการอนุญาตตุลาการ

(1) หากคู่กรณีไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาด จะต้องมีการฟ้องศาลเพื่อใช้อำนาจศาลในการบังคับให้คู่กรณีปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้น

¹⁴ เนตรทราย สวงศักดิ์ภักดิ์, “การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาตตุลาการในการซื้อขายหลักทรัพย์,” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 28

ตาราง 1 การเปรียบเทียบการเจรจา (Negotiation) การประนอมข้อพิพาท (Mediation) และการอนุญาโตตุลาการ (Arbitration)

ลักษณะ	การเจรจา (Negotiation)	การประนอมข้อพิพาท (Mediation)	การอนุญาโตตุลาการ (Arbitration)
ความสมัครใจ	สมัครใจ	สมัครใจ	สมัครใจ
คนกลาง (บุคคลที่ 3)	ไม่มีคนกลาง	มีคนกลางเรียกว่า “ผู้ประนอม”	มีคนกลางตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป เรียกว่า “อนุญาโตตุลาการ” หรือมากกว่า 1 คน เรียกว่า “คณะอนุญาโตตุลาการ”
ความเป็นทางการ	มีความยืดหยุ่นและไม่เป็นทางการ	มีความยืดหยุ่นและไม่เป็นทางการ	มีความเป็นทางการน้อยกว่าศาล
ผล	สรุปความพึงพอใจร่วมกัน	สัญญาประนีประนอม	ผูกพันตามคำชี้ขาด

ตาราง 2 เปรียบเทียบการระงับข้อพิพาทแต่ละวิธี¹⁵

	Negotiation	Mediation	Litigation	Arbitration
Parties decide outcome	Yes	Yes	No	No
Costs	Low	Low	High	High
Formality	Informal	Informal	Formal	Formal
Confidentiality	Limited	Absolute	None	Private
Duration	Days	Days	Years	Months
Risk to relationships	Low	Low	High	High
Focus	Past, present & future	Past, present & future	Past	Past
Success	win-win/ win-lose	win-win	win-lose	win-lose

¹⁵Conflict Mediation: A comparison these processes can be illustrated <http://conflictmediation.ie/conflict-resolution/> [online] [24 May 2021]

ความแตกต่างระหว่างการอนุญาโตตุลาการและการดำเนินการทางศาลในกฎหมายไทย จะแบ่งออกเป็น 6 ด้าน¹⁶ ดังนี้

(1) ความแตกต่างระหว่างกระบวนการอนุญาโตตุลาการและกระบวนการพิจารณาตัดสินทั่วไป กล่าวโดยทั่วไปแล้วการอนุญาโตตุลาการนั้นเป็นการระงับข้อพิพาทที่รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ไม่ยืดเยื้อเหมือนดังเช่นการฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ ทั้งนี้ เนื่องมาจากกระบวนการอนุญาโตตุลาการนั้นมีกระบวนการพิจารณาที่ไม่เคร่งครัด และไม่มีขั้นตอนยุ่งยากแต่คู่พิพาทก็ยังสามารถเสนอพยานหลักฐานของตนต่ออนุญาโตตุลาการ ได้อย่างยุติธรรมเท่าเทียมกัน

(2) การเข้าสู่กระบวนการ

ในกรณีของกระบวนการพิจารณาโดยศาลนั้น คู่ความไม่จำเป็นต้องตกลงกันล่วงหน้าไว้ก่อน เมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้นก็สามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลได้เลยโดยไม่ต้องอาศัยความยินยอมของคู่กรณี ในทางกลับกัน การเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการนั้น คู่พิพาทต้องทำการตกลงกันด้วยความสมัครใจ โดยคู่กรณีตกลงกันไว้ด้วยการทำเป็นสัญญาเรียกว่า “สัญญาอนุญาโตตุลาการ” (อังกฤษ: arbitration agreement) มีใจความเป็นการเสนอข้อพิพาทของตนที่เกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้นในอนาคตให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาด ไม่ว่าจะมีการกำหนดตัวผู้เป็นอนุญาโตตุลาการไว้ในคราวนั้นด้วยหรือไม่ก็ตาม ด้วยเหตุนี้ การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการจึงเกิดขึ้นด้วยความยินยอมพร้อมใจของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายด้วยการมอบอำนาจให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัยข้อพิพาทดังกล่าว ส่วนการมอบอำนาจเช่นว่าอาจกระทำกันโดยตกลงกันในสัญญาอนุญาโตตุลาการนั้นเลยหรือในสัญญาอื่น ๆ ต่างหาก เช่น สัญญาที่คู่สัญญานั้นตกลงทำขึ้นเพื่อกิจการระหว่างกันและจะถือว่าข้อสัญญาต่างหากนี้นับเข้าเป็นสัญญาอนุญาโตตุลาการเช่นกัน ทั้งนี้หากคู่กรณีไม่ได้มีการตกลงกันไว้ให้มีการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการ แม้ว่าจะมีการดำเนินกระบวนการอนุญาโตตุลาการจนเสร็จสิ้นจนมีคำชี้ขาดแล้วก็ตาม คำชี้ขาดก็ไม่สามารถใช้บังคับได้ สำหรับประเทศไทยนั้น คู่พิพาทจะเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการได้ 2 ประเภท คือ 1. การอนุญาโตตุลาการในศาลซึ่งเป็นไปตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 210-222 และ 2. การอนุญาโตตุลาการนอกศาล ซึ่งเป็นไป

¹⁶ สถาบันอนุญาโตตุลาการ (Thai Arbitration Center : THAC) ความแตกต่างระหว่างการอนุญาโตตุลาการและการดำเนินการทางศาลในกฎหมายไทย (ออนไลน์) สืบค้นจาก

https://thac.or.th/th/%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B9%81%E0%B8%95%E0%B8%81%E0%B8%95%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%AB%E0%B8%A7%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AD/#_msocom_6 [17 พฤษภาคม 2564]

ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 และข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการหรือ
สำนักกระับข้อพิพาทต่าง ๆ

(3) ความสะดวกและรวดเร็ว

ในส่วนของการพิจารณาคดีโดยศาลนั้น จะใช้เวลาค่อนข้างนาน และประกอบ
ไปด้วยขั้นตอนรายละเอียดต่าง ๆ มากมาย รวมไปถึงการที่คู่ความสามารถอุทธรณ์หรือฎีกาคดีได้
ซึ่งอาจทำให้กระบวนการพิจารณายาวนานและยืดเยื้อ การอนุญาโตตุลาการนั้นจะมีความรวดเร็วใน
กระบวนการพิจารณามากกว่า รวมทั้งมีความยืดหยุ่นมากกว่า อีกทั้งการที่อนุญาโตตุลาการนั้นย่อมเป็นผู้
ที่คู่พิพาทเลือกให้เป็นผู้ชี้ขาด ซึ่งโดยส่วนมากแล้วจะเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในปัญหาที่เป็นที่พิพาท
ทำให้การพิจารณาเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว และเมื่ออนุญาโตตุลาการได้ทำคำชี้ขาดแล้ว ข้อพิพาทเป็น
อันสิ้นสุดทันที คู่พิพาทต้องปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้น ไม่สามารถอุทธรณ์ได้อีกต่อไป นอกเหนือจากในบาง
กรณีเท่านั้น

(4) ความยุ่งยากและความสลับซับซ้อนของคดี

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ผู้ที่ได้รับเลือกเข้ามาเป็นอนุญาโตตุลาการในกรณี
พิพาทนั้นมักจะเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในกรณีพิพาทอยู่แล้ว จึงสามารถเข้าใจสภาพการณ์รวมถึง
พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้อย่างรวดเร็ว ทำให้การพิจารณาเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและ
ยุติธรรม ในส่วนของกระบวนการพิจารณาทศาลนั้น เนื่องจากคู่ความไม่สามารถเลือกผู้พิพากษาที่จะ
พิพากษาคดีได้ ดังนั้นผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีนั้นอาจจะไม่ใช่ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในกรณีนั้น ๆ ดังนั้น
ในกรณีนี้ก็จะขึ้นอยู่กับพยานหลักฐาน พยานผู้เชี่ยวชาญที่มาเบิกความ รวมไปถึงความสามารถของ
ทนายความในคดีนั้น ๆ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความล่าช้าได้อีกด้วย

(5) การรักษาความลับ

การพิจารณาคดีในศาลนั้น ประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งได้ทำการบัญญัติใน
การกระบวนการพิจารณาต้องทำโดยเปิดเผย โดยที่บุคคลภายนอกสามารถเข้าฟังและรับรู้ได้ ยกเว้น
ในบางกรณีเท่านั้น ซึ่งอาจไม่เป็นผลดีในทางธุรกิจซึ่งอาจจะต้องมีการรักษาความลับ รวมไปถึง
ภาพพจน์ทางธุรกิจอีกด้วย ในทางกลับกัน กระบวนการอนุญาโตตุลาการนั้นกระทำการลับ
บุคคลภายนอกไม่มีสิทธิเข้าร่วม รวมถึงไม่มีสิทธิรู้ข้อเท็จจริงในคดีทำให้สามารถรักษาความลับและ
รักษาภาพพจน์ทางธุรกิจได้เป็นอย่างดี

(6) การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่พิพาท

เนื่องมาจากกระบวนการพิจารณาทางศาลนั้นใช้เวลาค่อนข้างนานและอาจยืดเยื้อได้หลายปีในบางกรณี เนื่องจากมีการอุทธรณ์และฎีกา ทำให้เสียเวลาและเสียโอกาสทางธุรกิจ รวมไปถึงอาจเสียความสัมพันธ์ในทางธุรกิจได้อีกด้วย การอนุญาโตตุลาการนั้นใช้นเวลาน้อยกว่า รวมไปถึงมีความยืดหยุ่นและผ่อนคลายกว่า ดังนั้นจึงมีลักษณะที่เป็นมิตรต่อคู่พิพาทมากกว่า ซึ่งเป็นผลดีต่อคู่พิพาทที่มีความจำเป็นที่จะต้องรักษามิตรภาพในทางธุรกิจกันต่อไปในอนาคต

ในหัวข้อนี้ ผู้ศึกษาจะมุ่งเน้นไปยังกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก โดยไม่ใช้วิธีฟ้องศาล (Alternative Dispute Resolution: ADR) โดยโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ ทั้งนี้ จะกล่าวถึง ความหมาย แนวความคิด หลักการของการระงับข้อพิพาท โดยมุ่งเน้นไปที่การระงับข้อพิพาททางเลือก โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

2.1 ความหมายของ “การอนุญาโตตุลาการ”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติความหมายของอนุญาโตตุลาการไว้ว่า “คือบุคคลที่คู่กรณีพร้อมใจกันตั้งขึ้นเพื่อให้ชำระตัดสินข้อพิพาท”

ศาสตราจารย์ ดร. เสาวนีย์ อัครวโรจน์ ได้ให้คำนิยามของอนุญาโตตุลาการ คือ บุคคลซึ่งเป็นบุคคลภายนอกคนเดียวหรือหลายคนที่คู่กรณีพิพาทหรือบุคคลอื่นได้รับมอบหมาย ตั้งขึ้นเพื่อให้คนกลางและทำหน้าที่พิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทของคู่กรณี¹⁷

ศาสตราจารย์พิชัยศักดิ์ หรยางกูร ให้คำนิยามของ การอนุญาโตตุลาการไว้ดังนี้ “ในกระบวนการพิจารณาเพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างคู่พิพาท ซึ่งอาจมีมากกว่าสองฝ่ายด้วยการส่งข้อพิพาทไปให้บุคคลหนึ่ง หรือหลายคนที่ได้รับแต่งตั้ง เพื่อให้เป็นผู้วินิจฉัย และชี้ขาดข้อพิพาทซึ่งเรียกว่า อนุญาโตตุลาการ คำชี้ขาด (award) ของอนุญาโตตุลาการนั้น ผู้ก่อกองคดีเสมือนหนึ่งคำพิพากษาของศาล ในการดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดนี้ต้องทำตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายประเทศนั้น ๆ ว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการ และกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการ (lex arbitri) และข้อบังคับ (Rules) ที่คู่กรณีตกลงไว้ล่วงหน้า หรือที่อนุญาโตตุลาการเลือกใช้เมื่อคู่กรณีไม่ได้ตกลง หรือกำหนดเสริมขึ้นจากกฎหมายและข้อบังคับ ในบางประเทศยอมให้คู่กรณีเลือกใช้กฎหมายว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ บังคับแก่การอนุญาโตตุลาการที่เกิดขึ้นในประเทศ

¹⁷ ศาสตราจารย์ ดร. เสาวนีย์ อัครวโรจน์, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วย วิธีระงับข้อพิพาททางธุรกิจโดยการอนุญาโตตุลาการ, หน้า. 104

สถานะของอนุญาโตตุลาการเช่นนั้นย่อมเป็นอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ แม้เกิดขึ้นในประเทศนั้น ๆ ก็ตามเพราะกฎหมายที่ใช้บังคับแก่การอนุญาโตตุลาการนั้นเป็นกฎหมายต่างประเทศข้อบังคับนั้น ไม่ใช่กฎหมายแต่มีสภาพบังคับระหว่างคู่กรณี¹⁸

ศาสตราจารย์ ดร. อนันต์ จันทโรภากร ได้ให้ความหมายการอนุญาโตตุลาการไว้ว่า การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยมีบุคคลที่สามเป็นกลางเข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะคนเดียวหรือหลายคน บุคคลที่สามดังกล่าวนี้ได้รับการคัดเลือกหรือแต่งตั้งเข้ามาทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการ ผู้ทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการนี้ จะต้องพิจารณาคดีและทำคำวินิจฉัยและชี้ขาดข้อพิพาทว่าคู่พิพาทฝ่ายใดผิด ฝ่ายใดถูก การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการจึงแตกต่างกับการไกล่เกลี่ยหรือประนอมข้อพิพาทในแง่มนูนี้¹⁹

2.2 ทฤษฎีการอนุญาโตตุลาการ

ทฤษฎีทางกฎหมายว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการ มีอยู่ 4 ทฤษฎี 1) ทฤษฎีทางอำนาจรัฐ (Jurisdiction Theory) 2) ทฤษฎีสัญญา (Contractual Theory) 3) ทฤษฎีผสม (Mixed Theory) และ 4) ทฤษฎีความเป็นอิสระ (Autonomous Theory)

2.2.1 ทฤษฎีทางอำนาจรัฐ (Jurisdiction Theory)

ทฤษฎีนี้เห็นว่า รัฐเป็นผู้มีอำนาจควบคุมกิจการต่าง ๆ ที่ได้กระทำภายในรัฐนั้น ๆ รวมถึงอำนาจความยุติธรรมซึ่งเป็นกิจการที่สำคัญอย่างหนึ่งของรัฐ ทฤษฎีนี้เห็นว่าศาลซึ่งเป็นองค์กรของรัฐเท่านั้นที่มีอำนาจใช้และแปลความกฎหมาย ส่วนภาคเอกชนจะทำหน้าที่อำนาจความยุติธรรมเช่นดังศาลได้เฉพาะเมื่อรัฐมอบหมายหรือให้อำนาจเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ทฤษฎีอำนาจรัฐจึงเห็นว่าการอนุญาโตตุลาการที่กระทำในรัฐใด รัฐนั้นจะมีอำนาจควบคุมการอนุญาโตตุลาการนั้นได้โดยวิธีการยอมรับผลทางกฎหมายของสัญญาอนุญาโตตุลาการ และยอมรับและบังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ

2.2.2 ทฤษฎีสัญญา (Contractual Theory)

ทฤษฎีนี้เห็นว่า การอนุญาโตตุลาการเกิดจากการเจรจา ซึ่งมาจากความสมัครใจของคู่สัญญาหรือคู่พิพาท ทฤษฎีนี้อธิบายโครงสร้างของการอนุญาโตตุลาการไว้ดังนี้ อำนาจหน้าที่ต่าง ๆ

¹⁸ ทิชัยศักดิ์ ทรยางกูร, พจนานุกรมการอนุญาโตตุลาการพร้อมดัชนี, หน้า 13.

¹⁹ ศาสตราจารย์ ดร. อนันต์ จันทโรภากร, ทางเลือกในการระงับข้อพิพาท: การเจรจา การไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท การอนุญาโตตุลาการ, หน้า 75.

ของอนุญาโตตุลาการได้มาจากสัญญาอนุญาโตตุลาการ ความสัมพันธ์ระหว่างอนุญาโตตุลาการและคู่สัญญาหรือข้อพิพาท เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวการและตัวแทน กล่าวคือการทำหน้าที่ชี้ขาดและคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ เป็นการทำหน้าที่ของตัวแทน

2.2.3 ทฤษฎีผสม (Mixed Theory)

เนื่องจากทั้งทฤษฎีสัญญาและทฤษฎีอำนาจรัฐพยายามอธิบายแนวความคิดทางด้านกฎหมายของการอนุญาโตตุลาการโดยอาศัยมุมมองที่ต่างกัน ทฤษฎีสัญญาอาศัยแนวความคิดทางสัญญาแต่อย่างเดียวในการอธิบายโครงสร้างของการอนุญาโตตุลาการ แต่ทฤษฎีอำนาจรัฐใช้แต่แนวความคิดในเรื่องอำนาจรัฐในการอธิบาย ทำให้ทั้งสองทฤษฎีไม่เป็นที่ยอมรับ ทั้งนี้เพราะมีแนวความคิดว่า การอนุญาโตตุลาการไม่ได้อิงแต่เรื่องใดเรื่องหนึ่งที่กล่าวมาแล้วเท่านั้นแต่โครงสร้างการอนุญาโตตุลาการเกิดจากทั้งเรื่องของสัญญา หรือคู่พิพาท โดยทำสัญญากันว่าให้ใช้การอนุญาโตตุลาการเกิดจากความประสงค์ของคู่สัญญา หรือคู่พิพาท โดยทำสัญญากันว่าให้ใช้การอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาท และในขณะเดียวกันการอนุญาโตตุลาการจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายมาบัญญัติรองรับ มิฉะนั้นการอนุญาโตตุลาการจะเป็นไปไม่ได้ หรือหากเป็นไปได้ก็อาจไม่มีประสิทธิภาพ ทฤษฎีนี้จึงไม่ยอมรับแนวคิดที่ว่า การอนุญาโตตุลาการที่ไม่ยึดติดกับกฎหมายใด ๆ เลย แต่ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญแก่กฎหมายของประเทศที่ทำการอนุญาโตตุลาการ ทฤษฎีนี้เป็นที่ยอมรับกันโดยแพร่หลายในปัจจุบัน

2.2.4 ทฤษฎีความเป็นอิสระ (Autonomous Theory)

ทฤษฎีนี้มีความคิดว่า การอนุญาโตตุลาการเกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการของภาคเอกชนโดยเฉพาะภาคธุรกิจซึ่งเป็นส่วนอย่างมากในการพัฒนาระบบการอนุญาโตตุลาการ ทฤษฎีนี้มองการอนุญาโตตุลาการอย่างกว้าง มุ่งเน้นเป้าหมายและวัตถุประสงค์เป็นสำคัญมากกว่าเรื่องโครงสร้างและรูปแบบ ด้วยเหตุนี้ทฤษฎีนี้จึงให้ความสำคัญในเรื่องเสรีภาพในการแสดงเจตนา โดยเห็นว่าคู่สัญญาหรือคู่พิพาท มีเสรีภาพในการเลือกองค์ประกอบต่าง ๆ ของการอนุญาโตตุลาการ โดยไม่ต้องคำนึงถึงกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือเรียกกันว่า Delocalised Arbitration ทฤษฎีนี้ไม่เป็นที่ยอมรับกันแพร่หลาย แต่เป็นทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษามากกว่าปฏิบัติ²⁰

²⁰ รองศาสตราจารย์ ดร. อนันต์ จันทร์โอภากร, ทางเลือกในการระงับข้อพิพาท: คำอธิบายพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545, หน้า 16-19.

2.3 ลักษณะที่สำคัญของการอนุญาโตตุลาการ

ลักษณะที่สำคัญของการอนุญาโตตุลาการ มีองค์ประกอบ 2 ประการ²¹ คือ

2.3.1 เรื่องของสัญญา

2.3.2 เรื่องของการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท

2.3.2.1 อนุญาโตตุลาการ

2.3.2.2 กระบวนการขึ้นอนุญาโตตุลาการ

2.3.1 เรื่องของสัญญา การอนุญาโตตุลาการเกิดจากความตกลงกันของคู่กรณีอนุญาตให้ อนุญาโตตุลาการตัดสินข้อพิพาท การตกลงกันของคู่กรณีนั้นเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาซึ่งหลัก ทั่วไปของสัญญาก็คือ คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจะต้องแสดงเจตนาด้วยความสมัครใจ และเจตนาที่ แสดงออกนั้นตรงกัน และเป็นที่ยอมรับกันในหลาย ๆ ประเทศว่า เจตนาในการทำสัญญา อนุญาโตตุลาการนั้น ต้องแสดงออกโดยชัดแจ้ง ไม่ใช่โดยปริยาย ส่วนคู่กรณีจะมีเสรีภาพในการทำ สัญญามากน้อยเพียงใด เป็นเรื่องที่กฎหมายว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการและกฎหมายนิติกรรมสัญญา ของแต่ละประเทศจะบัญญัติไว้

ในเรื่องของสัญญานี้ อาจสรุปได้ว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

2.3.1.1 คู่สัญญาที่ตกลงเข้าทำสัญญาอนุญาโตตุลาการ จะต้องเป็นผู้มีความสามารถ ตามกฎหมายที่ใช้บังคับ

2.3.1.2 สัญญาอนุญาโตตุลาการที่สร้างขึ้นจะต้องสมบูรณ์ เป็นไปตามกฎหมาย นิติกรรมสัญญาและกฎหมายว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการ

2.3.1.3 ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องที่สามารถระงับได้โดยการอนุญาโตตุลาการส่วน เรื่องใดบ้างสามารถระงับได้โดยการอนุญาโตตุลาการก็ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละรัฐ

2.3.2 เรื่องของการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท อาจแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ

2.3.2.1 อนุญาโตตุลาการ อนุญาโตตุลาการต้องมีความเป็นกลาง ไม่เอนเอียงและ ปราศจากอคติ ดำเนินการระบวนพิจารณาขึ้นอนุญาโตตุลาการด้วยความเป็นธรรม กล่าวคือจะต้องฟัง ความทั้งสองฝ่าย ให้โอกาสคู่กรณีทั้งสองฝ่ายในการต่อสู้คดี หรือนำหลักฐานมาสืบอย่างเต็มที่

การแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการ คณะอนุญาโตตุลาการเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ ต่อกระบวนการระงับข้อพิพาทโดนการอนุญาโตตุลาการเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะเป็น

²¹ ประภากร รัตนมาลา, “การยกเลิกคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ,” (วิทยานิพนธ์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), หน้า 11-14.

ผู้วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแล้ว ยังเป็นผู้ควบคุม ดูแลการดำเนินกระบวนการให้คู่พิพาทได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 25 วรรคแรกโดยคำนึงถึงหลักความยุติธรรม ความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 5 บัญญัติว่า “คณะอนุญาโตตุลาการ หมายความว่า อนุญาโตตุลาการคนเดียวหรืออนุญาโตตุลาการหลายคน ดังนั้นจะสามารถสรุปได้ว่า คณะกรรมการอนุญาโตตุลาการจะประกอบด้วยอนุญาโตตุลาการกี่คนก็ได้ แต่ต้องมีจำนวนเลขคู่²²

2.3.2.2 กระบวนการพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการ การอนุญาโตตุลาการนั้นมีลักษณะของกระบวนการในการวินิจฉัยและตัดสินข้อพิพาท โดยอำนาจในการตัดสินข้อพิพาทของอนุญาโตตุลาการนั้นเกิดจากข้อตกลงของคู่กรณี ดังนั้นอนุญาโตตุลาการจะกระทำเกินขอบเขตอำนาจที่คู่กรณีกำหนดไว้ในสัญญาไม่ได้

คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการนั้น โดยทั่วไปแล้วถือว่างถึงที่สุดหมายความว่า มีผลเป็นการยุติข้อพิพาททั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และคู่กรณีจะต้องผูกพันตามคำชี้ขาดนั้น เมื่อคู่กรณีไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาด อีกฝ่ายหนึ่งก็สามารถอาศัยองค์การของรัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลยุติธรรมให้บังคับตามคำชี้ขาดนั้นได้ นอกจากนี้ คำชี้ขาดจะเปรียบได้กับคำพิพากษาของศาลที่พิพากษาคดี มีข้อแตกต่างแต่เพียงผู้ทำการวินิจฉัยนั้น ในกระบวนการอนุญาโตตุลาการจะเป็นอนุญาโตตุลาการ ซึ่งคู่พิพาทตกลงแต่งตั้งให้ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาด ส่วนการดำเนินการทางศาลจะเป็นผู้พิพากษา ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการมอบหมายจากศาลที่ดำเนินคดีให้รับผิดชอบคดีแต่ละเรื่อง

โดยทั่วไปนั้น การระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการ จะเริ่มต้นด้วยคู่กรณีฝ่ายเรียกร้องแจ้งความประสงค์ขอเริ่มกระบวนการอนุญาโตตุลาการไปยังคู่กรณีอีกฝ่าย หรืออาจจะแจ้งความประสงค์ขอเริ่มกระบวนการอนุญาโตตุลาการไปยังสถาบันกระบวนการอนุญาโตตุลาการที่ได้กำหนดไว้ และต่อมาจะมีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการโดยมีจำนวนตามที่ได้ตกลงกันไว้ และจะเริ่มการพิจารณาคดีโดยอนุญาโตตุลาการจะเปิดโอกาสให้คู่กรณีนำพยานหลักฐานต่าง ๆ มาสืบอย่างเต็มที่ หรืออาจจะเป็นกรณีที่พิจารณากันเฉพาะพยานเอกสารโดยไม่มีการเบิกความด้วยปากก็ได้ ในบางกรณีก็มีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยอำนาจศาลมาช่วยระหว่างพิจารณาเนื่องจากอนุญาโตตุลาการไม่มีอำนาจบางประการ เช่น การขอให้ศาลออกหมายเรียกพยานเอกสาร หรือการขอให้ศาลออกคำสั่ง

²² พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 17 วรรคแรก

คุ้มครองชั่วคราว เป็นต้น เมื่ออนุญาตตุลาการได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นสืบพยานหลักฐานต่าง ๆ จนเสร็จสิ้นก็จะทำคำชี้ขาด และส่งคำชี้ขาดให้คู่กรณีทุกฝ่ายทราบ

ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายที่แพ้คดีชั้นอนุญาตตุลาการได้ชำระหนี้ตามคำชี้ขาดโดยสมัครใจข้อพิพาทดังกล่าวก็จะจบลงโดยดี แต่หากคู่กรณีฝ่ายที่แพ้คดีชั้นอนุญาตตุลาการไม่ได้ชำระหนี้ตามคำชี้ขาด คู่กรณีฝ่ายที่ชนะก็จะต้องไปร้องต่อศาลเพื่อขอบังคับตามคำชี้ขาด ศาลก็จะพิจารณาว่าคำชี้ขาดดังกล่าวได้ทำขึ้นโดยกระบวนการพิจารณาที่ชอบหรือไม่ ชัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือไม่ หากคำชี้ขาดดังกล่าวไม่มีข้อบกพร่อง ศาลก็จะออกคำสั่งบังคับตามคำชี้ขาด

หากปรากฏว่าคำชี้ขาดมีความผิดพลาดเล็กน้อย หรือความผิดพลาดเกี่ยวกับการพิมพ์หรือการคำนวณ ก็อาจร้องขอให้อนุญาตตุลาการแก้ไขได้ หากปรากฏว่ามีข้อความกำกวมไม่ชัดเจนก็อาจร้องขอให้อนุญาตตุลาการตีความคำชี้ขาดได้ หรือหากอนุญาตตุลาการไม่ได้ชี้ขาดข้อพิพาทบางประเด็นก็อาจขอให้อนุญาตตุลาการทำคำชี้ขาดเพิ่มเติมได้

นอกจากนี้ยังมีการดำเนินการโดยวิธีอื่น ๆ เกี่ยวกับคำชี้ขาดภายหลังการทำคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการ ดังนี้

- การคัดค้านการบังคับตามคำชี้ขาด คู่กรณีเห็นว่าคำชี้ขาดมีข้อบกพร่องตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในกฎหมาย ก็อาจจะคัดค้านการบังคับตามคำชี้ขาด
- การอุทธรณ์คำชี้ขาด คู่กรณีที่ไม่เห็นด้วยกับคำชี้ขาดก็อาจอุทธรณ์คำชี้ขาดต่อศาลหรืออนุญาตตุลาการชุดที่ 2 ก็ได้ โดยในการอุทธรณ์นั้น บางกรณีก็ต้องได้ตกลงให้สามารถอุทธรณ์คำชี้ขาดไว้ก่อนจึงจะสามารถอุทธรณ์ได้ ในบางกรณีสามารถอุทธรณ์ได้โดยไม่ต้องมีการอุทธรณ์ไว้ก่อนทั้งนี้แล้วแต่กฎหมายของแต่ละประเทศ
- การยกเลิกหรือเพิกถอนคำชี้ขาด คู่กรณีเห็นว่าคำชี้ขาดที่ทำขึ้นมีข้อบกพร่องก็อาจจะร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งยกเลิกหรือเพิกถอนคำชี้ขาดได้ ในกรณีที่วิธีทนายความมีทั้งการอุทธรณ์คำชี้ขาด และการยกเลิกหรือเพิกถอนคำชี้ขาดนั้น บางกรณีกฎหมายกำหนดให้สามารถร้องขอให้ยกเลิกหรือเพิกถอนคำชี้ขาดได้ก็ต่อเมื่อไม่สามารถดำเนินการอุทธรณ์คำชี้ขาดได้อีก หรือบางกรณีกฎหมายกำหนดไว้ว่าในการอุทธรณ์คำชี้ขาดนั้นอาจจะขอให้เลิกคำชี้ขาดด้วยก็ได้ แต่ในบางกรณีกฎหมายก็กำหนดวิธีการเยียวยาคำชี้ขาดไว้อย่างเดียว คือการยกเลิกหรือเพิกถอนคำชี้ขาด โดยไม่ได้ให้สิทธิคู่กรณีในการอุทธรณ์คำชี้ขาดไว้ด้วย

2.4 การระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

การระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการ เป็นอีกทางหนึ่งที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายสามารถที่จะดำเนินการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ แต่การระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ คู่สัญญามีการตกลงที่จะมอบข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างกันให้บุคคลที่สามที่เรียกว่า อนุญาโตตุลาการเป็นตัดสินชี้ขาด การระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการอาจกระทำได้ตั้งแต่เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นโดยคู่กรณียังมีได้ฟ้องคดีต่อศาล หรืออาจกระทำได้แม้ในขณะที่ข้อพิพาทเป็นคดีในศาลแล้ว ส่วนอนุญาโตตุลาการคู่พิพาทจะกำหนดตั้งแต่ หรือใช้บริการของสถาบันอนุญาโตตุลาการดำเนินการได้

2.4.1 ข้อพิพาททางอนุญาโตตุลาการ

คู่สัญญาตามสัญญาอนุญาโตตุลาการ หรือความสัมพันธ์ของคู่สัญญาตามข้อพิพาทเป็นตัวกำหนดลักษณะของพิพาท ซึ่งแบ่งได้เป็น

2.4.1.1 การระงับข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชน (Private Arbitration)

คู่พิพาทตกลงกันล่วงหน้าก่อนข้อพิพาทเกิดขึ้นว่า ถ้ามีข้อพิพาทเกิดจากความสัมพันธ์ในสัญญาที่มีต่อกันให้ระงับโดยการอนุญาโตตุลาการ หรืออาจเกิดจากการที่คู่พิพาทตกลงกันให้ใช้วิธีการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นแล้วก็ได้ โดยพิพาทอาจแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนเดียวหรือหลายคนเป็นผู้ชี้ขาดข้อพิพาทได้ หรือคู่พิพาทเสนอข้อพิพาทนั้นต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการที่คู่พิพาทตกลงตามสัญญา โดยทำการตั้งอนุญาโตตุลาการตามกฎหมายหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการของสถาบันนั้น ๆ เมื่ออนุญาโตตุลาการได้รับการแต่งตั้งแล้วก็ดำเนินการพิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทที่คู่พิพาทตามพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่คู่พิพาทแต่ละฝ่ายเสนอ ซึ่งอาจเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรืออื่น ๆ โดยใช้วิธีพิจารณาตามระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่คู่พิพาทตกลงกัน หรือต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับที่เกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการของสถาบันที่เกี่ยวข้อง หากเป็นการอนุญาโตตุลาการของสถาบันอนุญาโตตุลาการ เมื่ออนุญาโตตุลาการพิจารณาข้อพิพาทเสร็จแล้วก็ต้องทำคำชี้ขาด เมื่อทำคำชี้ขาดแล้วคู่พิพาทก็ต้องปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้น แต่ถ้าคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยอมปฏิบัติตามคำชี้ขาด และคู่พิพาทยังประสงค์ที่จะให้มีการบังคับตามคำชี้ขาดนั้นคู่พิพาทฝ่ายที่ชนะตามคำชี้ขาดก็ต้องขอให้องค์กรของรัฐที่กฎหมายบัญญัติให้บังคับตามคำชี้ขาด ซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้บังคับตามคำชี้ขาด

2.4.1.2 การระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐกับรัฐ (Public Arbitration)

เมื่อกล่าวถึงการจัดการความขัดแย้งโดยวิธีทางกฎหมายเชิงสันติ (Peaceful Legal Means) นั้น สามารถจำแนกสันติวิธีตามแนวนี้นี้ได้ 3 วิธี กล่าวคือ อนุญาโตตุลาการ (Arbitration) กระบวนการทางศาล (Judicial Approach) และกระบวนการออกกฎหมาย (Legislative Approach)

อนุญาโตตุลาการเป็นวิธีระงับข้อพิพาทที่มีบรรยากาศเป็นมิตรต่อกันมากกว่าการไปสู่ศาล ซึ่งข้อพิพาทที่เกิดขึ้นก็ได้ระงับโดยบุคคลที่คู่กรณีเชื่อถือและไว้วางใจ อนุญาโตตุลาการจึงเป็นเรื่องที่คู่กรณีจะตกลงกันเลือกบุคคล และกลไกในการระงับข้อพิพาทของตนเป็นเรื่อง ๆ ไป อีกทั้งกำหนดรูปแบบของอนุญาโตตุลาการ แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ ขอบเขตอำนาจอนุญาโตตุลาการ รวมไปถึงต้องคำนึงถึงผล หรือข้อผูกมัดที่อาจเกิดขึ้นจากคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการด้วย เมื่อกล่าวถึงรูปแบบของอนุญาโตตุลาการข้อพิพาทระหว่างรัฐต่อรัฐนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

- (1) คณะกรรมการตัวแทนผสม (Mixed Commission)
- (2) อนุญาโตตุลาการที่เป็นประมุขของรัฐ
- (3) อนุญาโตตุลาการที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิคนเดียว และ
- (4) อนุญาโตตุลาการที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิหลายคน

การระงับข้อพิพาททั้ง 4 แบบเป็นวิธีการทูตที่ไม่ผูกมัดคู่กรณีในอันที่จะทำความตกลงกันได้หรือไม่ แต่การใช้อนุญาโตตุลาการเป็นการระงับกรณีพิพาทระหว่างประเทศนั้น คู่กรณีต้องมีพันธะหลาย ๆ ประการต่อการดำเนินการของอนุญาโตตุลาการ

คำชี้ขาดของคณะกรรมการที่คู่กรณีได้ตั้งขึ้น เพื่อพิจารณาคัดสินข้อพิพาทระหว่างรัฐ ย่อมผูกพันรัฐคู่กรณีให้ต้องปฏิบัติตาม แต่ไม่จำเป็นถึงที่สุด เพราะคู่กรณีอาจจะมี การดำเนินการทางคดีเพื่อขอให้มีการตีความทบทวน แก้ไข อุทธรณ์ หรือเพื่อให้คำชี้ขาดนั้นใช้บังคับไม่ได้หรืออาจแสวงหาวิธีการใหม่ในการระงับข้อพิพาท โดยมอบหมายให้ศาลอนุญาโตตุลาการใหม่ หรือศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเป็นผู้พิจารณา หรืออาจมอบให้คณะมนตรีความมั่นคงพิจารณา และขอคำแนะนำว่าจะให้ปฏิบัติกรอย่างใดที่เป็นการสมควรอย่างไรก็ดีความผูกพันของคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจะเป็นไปตามหลักเกณฑ์ คือ

(1) อนุญาโตตุลาการเฉพาะเรื่อง กล่าวคือ คำชี้ขาดนั้นย่อมผูกพันเฉพาะรัฐคู่กรณี และเฉพาะเรื่องที่พิพาทกันเท่านั้น หรือ

(2) อนุญาโตตุลาการถาวร กล่าวคือ การที่รัฐนำคดีข้อพิพาทขึ้นสู่การพิจารณาคดีของอนุญาโตตุลาการก็ด้วยความมุ่งหมายเพื่อที่จะให้คำชี้ขาดตัดสินที่ผูกพันคู่กรณี และมีผลเป็นการยุติข้อพิพาทระหว่างกัน แต่คำชี้ขาดดังกล่าวย่อมมีผลต่อองค์คณะได้รับการแต่งตั้งอย่างถูกต้อง และพิจารณาโดยชอบ และคำชี้ขาดได้ทำขึ้นครบถ้วนถูกต้องเท่านั้น

สำหรับกรณีของข้อพิพาทที่เกิดขึ้นภายในรัฐ ก็ได้นำหลักการอนุญาโตตุลาการมาประยุกต์ใช้เช่นเดียวกัน จะเห็นว่าวิธีการนี้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในวงการค้า การลงทุน เนื่องจากคู่กรณีสามารถตัดสรรบุคคลใด ๆ ก็ตามที่ตนเห็นว่ามีรู้ความสามารถเชี่ยวชาญในเรื่องที่พิพาท และมีความเป็นธรรมมาวินิจฉัยข้อพิพาทที่เกิดขึ้น แต่ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ คำวินิจฉัยของคณะอนุญาโตตุลาการในระดับประเทศที่เรียกว่า คำชี้ขาด นั้น ถือเป็นที่สุดและมีผลผูกพันคู่พิพาทให้ปฏิบัติตามทันที

2.4.1.3 การอนุญาโตตุลาการระหว่างรัฐกับเอกชน (Mixed Arbitration)

การระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการเป็นการระงับข้อพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกันเท่านั้นและไม่ได้ถูกออกแบบ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน ส่วนการระงับข้อพิพาทโดยอาศัยช่องทางทางสนธิสัญญา ก็ถูกจำกัดอยู่เพียงข้อพิพาทระหว่างรัฐกับรัฐภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐด้วยกันเท่านั้น ต่อมาเมื่อมีการค้าและการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติกับรัฐใดรัฐหนึ่ง นักลงทุนที่ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมจากรัฐที่ได้รับการลงทุนจึงถูกบังคับให้เลือกระหว่างสองทางเลือก ระหว่างให้ความร่วมมือกับรัฐการลงทุนด้วยการยอมปฏิบัติตามกฎหมายและอำนาจรัฐ หรือกำหนดให้รัฐเจ้าของสัญชาติของนักลงทุนให้เข้าแทรกแซงตนเองซึ่งทั้งสองทางเลือกถูกมองว่าเป็นทางเลือกที่สูญเปล่าทั้งคู่

การระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐกับเอกชนได้รับการพัฒนามาโดยตลอด โดยการกำหนดกฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติพิเศษในการอนุญาโตตุลาการโดยผ่านช่องทางสัญญาขึ้น เพื่อให้ความคุ้มครองต่อการใช้อำนาจรัฐที่ไม่สมเหตุสมผลของรัฐที่รับการลงทุนในขณะเดียวกันกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมืองก็ได้พัฒนาจนถึงจุดที่นักลงทุนสามารถเรียกร้องความรับผิดชอบจากรัฐได้ในปัจจุบันนี้นักลงทุนต่างชาติจึงสามารถอาศัยช่องทางในการระงับข้อพิพาทกับรัฐได้ทั้งสองวิธีคือสัญญาหรือสนธิสัญญาเพื่อคุ้มครองตนเองจากความเสี่ยงที่เกิดจากการลงทุนข้ามชาติ²³

2.5 ประเภทของการอนุญาโตตุลาการ (Form of Arbitration)

การระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการอาจกระทำได้ตั้งแต่เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้น โดยคู่พิพาทยังไม่ได้ฟ้องร้องคดีต่อศาลและสามารถนำการอนุญาโตตุลาการมาใช้ได้ระหว่างการดำเนินคดีในศาล นอกจากนี้ การอนุญาโตตุลาการยังสามารถดำเนินการเองโดยไม่ต้องใช้บริการของสถาบันอนุญาโตตุลาการหรือดำเนินการโดยสถาบันอนุญาโตตุลาการที่คู่พิพาทตกลงกันใช้บริการ

²³ จิตรดารมย์ รัตนวุฒิ, “การยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในประเทศสมาชิกอาเซียน” (ดุชฎินพจน์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2560), หน้า 44-46

ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความตกลงกันของคู่พิพาท ด้วยเหตุดังกล่าวการอนุญาโตตุลาการจึงสามารถแบ่งได้เป็นหลายประเภทและหลายรูปแบบโดยมีความยืดหยุ่นในการดำเนินกระบวนการค่อนข้างสูง²⁴ ดังนี้

2.5.1 การอนุญาโตตุลาการแบบสถาบัน (Institution Arbitration)

การอนุญาโตตุลาการแบบสถาบันเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการอยู่ภายใต้การดูแลและบริหารจัดการของสถาบันอนุญาโตตุลาการ (Arbitration Institution) ซึ่งทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและบริหารจัดการให้การดำเนินกระบวนการอนุญาโตตุลาการเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และเรียบร้อยตั้งแต่เริ่มกระบวนการจนเสร็จสิ้นและมีค่าใช้จ่าย โดยสถาบันอนุญาโตตุลาการมีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการเพื่อสนับสนุนให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของการอนุญาโตตุลาการเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็วและเรียบร้อย แต่สถาบันอนุญาโตตุลาการไม่มีอำนาจเข้าไปแทรกแซงกระบวนการพิจารณาและคำวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทซึ่งเป็นอำนาจของอนุญาโตตุลาการที่คู่พิพาทเป็นผู้แต่งตั้ง สถาบันอนุญาโตตุลาการแต่ละสถาบันจะมีข้อบังคับอนุญาโตตุลาการ (Arbitration Rule) ของตนเพื่อเป็นแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการในแต่ละขั้นตอน แต่คู่พิพาทก็สามารถทำข้อตกลงเพิ่มเติมให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างหนึ่งอย่างใดแตกต่างไปจากข้อบังคับของสถาบันได้ แต่หากคู่พิพาทไม่ได้ตกลงเป็นอย่างอื่น สถาบันอนุญาโตตุลาการก็จะดำเนินการพิจารณาตามข้อบังคับของสถาบันที่กำหนดไว้ ข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการนี้เทียบเคียงได้กับกฎหมายวิธีพิจารณาความที่กำหนดหลักเกณฑ์ของการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล โดยทั่วไปสถาบันอนุญาโตตุลาการจะมีบทบาทและภาระหน้าที่ที่สำคัญดังนี้

1. หน้าที่ในการดูแลให้กระบวนการอนุญาโตตุลาการเป็นไปตามข้อสัญญาและชอบด้วยกฎหมาย

ภาระหน้าที่นี้อาจกล่าวได้ว่าสำคัญที่สุด เพราะจะเป็นหลักประกันให้แก่คู่พิพาทว่ากระบวนการอนุญาโตตุลาการจะดำเนินไปด้วยความเที่ยงธรรมโดยคู่พิพาททั้งสองฝ่ายได้รับโอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน (Due Process) ซึ่งถือเป็นหลักสากล และเป็นหลักประกันว่าคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจะไม่ถูกศาลปฏิเสธการบังคับหรือเพิกถอนคำชี้ขาดเนื่องจากในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่ากระบวนการพิจารณาที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายถือเป็นเหตุที่ศาลสามารถเข้ามาแทรกแซงตรวจสอบได้และเป็นเหตุหนึ่งตามอนุสัญญากรุงนิวยอร์ก ค.ศ. 1958 ที่ศาลสามารถเพิกถอนคำชี้ขาดหรือไม่รับบังคับตามคำชี้ขาดได้ ดังนั้น หากกระบวนการ

²⁴ รุ่งระวี โสภุมมา, “แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศของไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม,” (ดุซันนิพนธ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2560), หน้า 68-

อนุญาโตตุลาการดำเนินการไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายและข้อสัญญา แล้วก็เป็นที่เชื่อได้ว่าเมื่อต้องนำคำชี้ขาดไปให้ศาลบังคับแล้ว ศาลย่อมจะต้องบังคับให้ นอกจากนี้หากการดำเนินกระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการเกิดข้อขัดข้อง หรืออนุญาโตตุลาการมิใช่ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย คณะอนุญาโตตุลาการก็สามารถปรึกษากับผู้รับผิดชอบของสถาบันอนุญาโตตุลาการเพื่อให้ทราบแนวปฏิบัติในการแก้ไขข้อขัดข้องได้ เนื่องจากสถาบันอนุญาโตตุลาการจะมีประสบการณ์เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการมากกว่า สถาบันอนุญาโตตุลาการจึงอาจให้คำแนะนำแก่คณะอนุญาโตตุลาการเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณา เพื่อให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปโดยชอบด้วยกฎหมายและข้อสัญญา ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่จะเป็นเหตุให้ศาลเพิกถอนคำชี้ขาดหรือไม่รับบังคับตามคำชี้ขาด

2. หน้าที่ในการดำเนินกระบวนการที่สัญญาหรือข้อบังคับกำหนด

หน้าที่สำคัญประการต่อมาของสถาบันอนุญาโตตุลาการ ได้แก่ สถาบันอนุญาโตตุลาการจะต้องดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นพิเศษเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการอนุญาโตตุลาการ ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการอนุญาโตตุลาการสามารถดำเนินต่อไปได้โดยไม่ติดขัด เช่น กรณีคู่พิพาทไม่สามารถตกลงกันได้เกี่ยวกับการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ ข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการอาจกำหนดให้สถาบันอนุญาโตตุลาการเป็นผู้ดำเนินการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการแทนคู่พิพาทได้ และในกรณีคู่พิพาทต้องการคัดค้านการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการตามข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการก็อาจกำหนดให้ต้องยื่นเรื่องต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการเพื่อให้สถาบันเป็นผู้วินิจฉัยในเบื้องต้นก่อนก็ได้ นอกจากนี้หากในข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือข้อบังคับกำหนดให้สถาบันอนุญาโตตุลาการทำหน้าที่อย่างอื่นเพิ่มเติม สถาบันอนุญาโตตุลาการก็อาจต้องดำเนินการเพิ่มเติมให้

3. หน้าที่ในการอำนวยความสะดวกให้แก่คู่พิพาท

หน้าที่นี้อาจเปรียบสถาบันอนุญาโตตุลาการเสมือนฝ่ายเลขานุการของคณะอนุญาโตตุลาการในการประสานงานและจัดเตรียมความพร้อมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาโตตุลาการ เพื่อสนับสนุนให้คณะอนุญาโตตุลาการทำหน้าที่หลักในการพิจารณาและวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทได้อย่างเต็มที่โดยสะดวกและรวดเร็ว การทำหน้าที่ของสถาบันอนุญาโตตุลาการเริ่มตั้งแต่เมื่อมีผู้เรียกร้องยื่นข้อเรียกร้องหรือเสนอข้อพิพาท (Statement of Claims) สถาบันอนุญาโตตุลาการมีหน้าที่ต้องเริ่มกระบวนการในส่วนนี้ก่อนที่จะมีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ กล่าวคือสถาบันอนุญาโตตุลาการมีหน้าที่ดำเนินการส่งสำเนาข้อเสนอข้อพิพาทให้แก่คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อทำการคัดค้าน (Statement of Defense) เมื่อสถาบันได้รับคำคัดค้านแล้วตามปกติสถาบันอนุญาโตตุลาการมีหน้าที่ต้องส่งสำเนาคำคัดค้านนั้นให้ผู้เสนอข้อพิพาท จากนั้น

คู่พิพาทแต่ละฝ่ายจะต้องแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ (Arbitration agreement) แต่หากไม่มีข้อตกลงกันก็จะใช้วิธีดำเนินการเพื่อแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการแล้ว หากมีการยื่นบัญชีระบุนยาน พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ก็ต้องดำเนินการผ่านสถาบันอนุญาโตตุลาการ ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประสาน ตลอดจนการจัดเตรียมสถานที่และเจ้าหน้าที่บันทึกเสียงหรือภาพ ตลอดจนการถอดเทปคำเบิกความ เพื่อให้คณะอนุญาโตตุลาการใช้ประกอบทำคำวินิจฉัยชี้ขาด เมื่อเสร็จการพิจารณาสถาบันก็ยังมีหน้าที่จัดพิมพ์และส่งสำเนาคำชี้ขาดให้คู่พิพาททราบ

ในประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอนุญาโตตุลาการ คือ พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550 และมีสถาบันอนุญาโตตุลาการ จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ 1. สถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม (Thai Arbitration Institute, Office of the Judiciary)

2. สถาบันอนุญาโตตุลาการ (Thai Arbitration Center: THAC)

2.5.2 อนุญาโตตุลาการแบบเฉพาะกิจ (Ad Hoc Arbitration)

อนุญาโตตุลาการแบบเฉพาะกิจเป็นกระบวนการอนุญาโตตุลาการที่คู่พิพาทต้องดำเนินการต่าง ๆ ด้วยตนเองตั้งแต่ต้นจนกว่าจะเสร็จสิ้นกระบวนการ โดยคู่พิพาทต้องทำหน้าที่ต่าง ๆ เช่น การกันเองเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ทั้งสถานที่และการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการที่สถาบันอนุญาโตตุลาการดำเนินการแทนดังที่กล่าวมาข้างต้น นอกจากนี้คู่พิพาทยังต้องตกลงกันเกี่ยวกับขั้นตอนและการดำเนินการในกระบวนการพิจารณาเพราะหากไม่มีการตกลงกันอาจทำให้เกิดข้อโต้แย้งจากอีกฝ่าย ซึ่งอาจทำให้กระบวนการอนุญาโตตุลาการต่อล่าช้าหรือหยุดชะงักได้ แต่ในปัจจุบันมีข้อบังคับอนุญาโตตุลาการเฉพาะกิจแม่แบบ (Model Arbitration Rules) ที่ยกร่างโดยคณะกรรมการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (UNCITRAL) ซึ่งคู่พิพาทอาจตกลงกันให้ถือข้อบังคับนี้เป็นส่วนหนึ่งของสัญญาของตนและดำเนินการตามข้อบังคับดังกล่าวกำหนดแทนที่จะต้องเจรจารายละเอียดเพื่อทำข้อตกลงกันทั้งหมด อนุญาโตตุลาการแบบเฉพาะกิจนี้มีความยืดหยุ่นสูง เนื่องจากคู่พิพาทสามารถตกลงกันกำหนดกระบวนการพิจารณาใด ๆ ก็ได้ที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของถิ่นที่มีการดำเนินการอนุญาโตตุลาการ

2.5.3 อนุญาโตตุลาการแบบกลุ่ม (Class Arbitration)

การอนุญาโตตุลาการแบบกลุ่ม หมายถึง กระบวนการอนุญาโตตุลาการที่อย่างน้อยมีคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งเป็นกลุ่มและคำตัดสินผูกมัดกับสมาชิกทั้งกลุ่ม

ปัจจุบันข้อพิพาทจำนวนมากที่ไม่ได้เข้าสู่การพิจารณาคดีในศาล อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น ค่าใช้จ่ายและเวลาไม่คุ้มค่างบกับค่าเสียหายที่อาจได้รับคำตัดสินไม่อาจคาดเดาหรือกำหนดได้หรือกระบวนการพิจารณาคดียุ่งยากและใช้เวลานานหรือเหตุผลอื่น ๆ ทำให้เกิดกระบวนการทางความคิด ที่ว่าในกรณีที่พิพาทเกี่ยวกับคู่กรณีจำนวนมาก แต่จำเลยคนเดียวข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายคล้ายคลึงกัน การที่จะทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาโดย

กระบวนการระงับข้อพิพาทเดียวกันจึงเป็นทางเลือกที่จะนำมาปรับใช้ วิธีการอนุญาโตตุลาการแบบกลุ่มจึงได้เกิดขึ้นเดิมมีข้อสงสัยว่าคู่พิพาทสามารถใช้อนุญาโตตุลาการแบบกลุ่มได้หรือไม่ เพราะไม่ได้มีการระบุเอาไว้ในสัญญาอนุญาโตตุลาการ โดยศาลสูงสุดของประเทศสหรัฐอเมริกาในคดี Green Tree financial Corp. V. Bazzle, 539 U.S. 444 (2003) ได้พิพากษาให้คณะอนุญาโตตุลาการเป็นผู้พิจารณาตีความข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการว่าคู่สัญญาสามารถดำเนินการอนุญาโตตุลาการแบบกลุ่มได้หรือไม่²⁵

ข้อดีของการอนุญาโตตุลาการแบบกลุ่ม

- (1) ผลการชี้วินิจฉัยเป็นคดีเป็นไปในแนวทางเดียวกัน
- (2) การดำเนินการทางกฎหมายเพื่อระงับข้อพิพาททั้งหมดในคราวเดียวกัน
- (3) ผู้เสียหายสามารถดำเนินการทางกฎหมายเพื่อระงับข้อพิพาททั้งหมดในคราวเดียวกัน
- (4) การบังคับให้ชำระค่าเสียหายสามารถดำเนินคดีได้โดยไม่มีอุปสรรคเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย และกระบวนการพิจารณา

ข้อเสียของการอนุญาโตตุลาการแบบกลุ่ม

- (1) ปัญหาการตีความตามสัญญาของศาลหรืออนุญาโตตุลาการ
- (2) เพื่อความซับซ้อนในการดำเนินคดี
- (3) ปัญหาการปรับกฎหมายสารบัญญัติหลายฉบับ
- (4) ต้นทุนค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากประเด็นข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่มากขึ้น
- (5) การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคดี

2.5.4 อนุญาโตตุลาการออนไลน์ (Online Arbitration)

ระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ปัญหา หรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เกิดขึ้นเป็นทวีคูณ โดยยังไม่มีระบบระงับข้อพิพาทที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เหมาะสม นำมาสู่การพัฒนากระบวนการและให้บริการระงับข้อพิพาททางออนไลน์ ปัจจุบันการซื้อขายออนไลน์ มีทั้งการซื้อขายในประเทศและการซื้อขายระหว่างประเทศ ตั้งแต่มูลค่าต่ำไปจนถึงมูลค่าที่สูง เมื่อมีปัญหาข้อพิพาทระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายออนไลน์ การระงับข้อพิพาทจึงมีช่องว่างเกิดขึ้น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการและผู้บริโภคจึงได้พัฒนาระบบการระงับข้อพิพาทออนไลน์ (Online dispute Resolution)

²⁵ จิตรคารมย์ รัตนวุฒิ, “การยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในประเทศสมาชิกอาเซียน” (ดุขภูนิพนธ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2560), หน้า 48-49

การระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หมายถึง การระงับข้อพิพาทที่คู่พิพาทมีการตกลงที่จะมอบข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างกันให้กับบุคคลที่สาม หรือที่เรียกว่า อนุญาโตตุลาการ เป็นผู้ตัดสินชี้ขาด ซึ่งคู่พิพาทไม่จำเป็นต้องเดินทางเข้าร่วมในการ ดำเนินกระบวนการพิจารณาด้วยตนเอง แต่สามารถยื่นข้อเรียกร้องและคำคัดค้านผู้คัดรวมทั้งนำเสนอ พยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่ออนุญาโตตุลาการ เพื่อให้อนุญาโตตุลาการใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณา ตัดสินชี้ขาดข้อพิพาทผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น²⁶

---

²⁶ จิตรคารมย์ รัตนวุฒิ, “การยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในประเทศสมาชิกอาเซียน” (ดุซมิ์นิพนธ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2560), หน้า 53-54

บทที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอนุญาโตตุลาการในประเทศไทยและต่างประเทศ

ในปัจจุบันมีผู้ใช้งานตลาดทุนจำนวนมากขึ้นประจำปี ทำให้ไม่อาจเกิดข้อพิพาทระหว่างผู้ลงทุนกับผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สามารถอำนวยความสะดวกและความสะดวกแก่ผู้ลงทุนที่ได้รับความเสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อลดจำนวนคดีขึ้นสู่กระบวนการศาลยุติธรรม กระบวนการอนุญาโตตุลาการเป็นทางเลือกหนึ่งในการระงับข้อพิพาท (Alternative dispute resolution – ADR : กระบวนการระงับข้อพิพาทนอกศาลหรือการระงับข้อพิพาททางเลือก) จึงเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาข้างต้น

ในบทนี้ผู้ศึกษาจะศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอนุญาโตตุลาการในประเทศไทยและกฎหมายที่หน่วยงานกำกับดูแลตลาดทุนของต่างประเทศ

3.1 พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

เดิมที่ประเทศไทยมีกฎหมายหมายเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการคือพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 โดยในปัจจุบันการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการระงับข้อพิพาททางการพาณิชย์ระหว่างประเทศ และพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 มีการบังคับใช้มาเป็นระยะเวลานาน ทำให้บทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ดั่งกล่าวไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายอนุญาโตตุลาการของประเทศอื่น เป็นเหตุให้มีการปรับปรุงกฎหมายอนุญาโตตุลาการ โดยนำกฎหมายแม่บทว่าด้วยอนุญาโตตุลาการทางการพาณิชย์ระหว่างประเทศของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ ซึ่งเป็นที่ยอมรับและรู้จักกันอย่างกว้างขวางมาเป็นหลักเพื่อพัฒนาระบบอนุญาโตตุลาการในประเทศไทยให้ทัดเทียมกับนานาชาติ และส่งเสริมให้มีการใช้กระบวนการทางอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์ระหว่างประเทศให้แพร่หลายยิ่งขึ้น อันจะเป็นการลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาลอีกทางหนึ่ง จึงได้ตราพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ขึ้น²⁷ ในการดำเนินกระบวนการอนุญาโตตุลาการตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ดังนี้

²⁷ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

3.1.1 การเสนอข้อพิพาท

(1) คู่กรณี ต้องมีการจัดทำสัญญาอนุญาตตุลาการ ซึ่งสัญญาอนุญาตตุลาการอาจเป็นข้อสัญญาหนึ่งในสัญญาหลัก หรือเป็นสัญญาอนุญาตตุลาการแยกต่างหากก็ได้²⁸

(2) สัญญาอนุญาตตุลาการต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคู่สัญญา และในสัญญาต้องมีการกล่าวถึงข้อตกลงในการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาตตุลาการ

(3) สัญญาระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเอกชน ไม่ว่าจะเป็สัญญาทางปกครองหรือไม่ก็ตาม คู่สัญญาอาจตกลงให้ใช้วิธีการอนุญาตตุลาการในการระงับข้อพิพาทได้²⁹

3.1.2 จำนวนอนุญาตตุลาการ

(1) คณะอนุญาตตุลาการต้องมีจำนวนเลขคี่

(2) กรณีที่คู่พิพาทกำหนดจำนวนอนุญาตตุลาการเป็นเลขคู่ให้อนุญาตตุลาการร่วมกันตั้งอนุญาตตุลาการเพิ่มอีกหนึ่งคนเพื่อเป็นประธานอนุญาตตุลาการ หากคู่พิพาทไม่สามารถตกลงเกี่ยวกับจำนวนอนุญาตตุลาการได้ ให้มีอนุญาตตุลาการ 1 คน

3.1.3 คุณสมบัติอนุญาตตุลาการ

(1) มีความเป็นกลางและเป็นอิสระ

(2) มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในสัญญาอนุญาตตุลาการ หรือในกรณีที่คู่สัญญาตกลงกันให้หน่วยงานซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาตตุลาการเป็นผู้ดำเนินการต้องมีคุณสมบัติตามที่หน่วยงานดังกล่าวกำหนด

3.1.4 การคัดค้านอนุญาตตุลาการ

(1) อนุญาตตุลาการอาจถูกคัดค้านได้หากปรากฏข้อเท็จจริงซึ่งเป็นเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางหรือความเป็นอิสระหรือการขาดคุณสมบัติตามที่คู่พิพาทตกลงกัน

(2) คู่พิพาทที่ประสงค์จะคัดค้านอนุญาตตุลาการอาจถูกคัดค้านได้หากปรากฏข้อเท็จจริงซึ่งเป็นเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางหรือความเป็นอิสระหรือการขาดคุณสมบัติตามที่คู่พิพาทตกลงกันจะต้องยื่นหนังสือต่อคณะอนุญาตตุลาการอาจถูกคัดค้านได้หากปรากฏข้อเท็จจริงซึ่งเป็นเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางหรือความเป็นอิสระหรือการขาดคุณสมบัติตามที่คู่พิพาทตกลงกันภายใน 15 วัน

²⁸ พระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 11

²⁹ พระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 15

3.1.5 วิธีพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการ

- (1) อนุญาโตตุลาการใช้หลักการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม
- (2) อนุญาโตตุลาการวินิจฉัยข้อพิพาทโดยการรับฟังพยานหลักฐานและ
ซึ่งนำพยานหลักฐาน
- (3) คณะอนุญาโตตุลาการหรืออนุญาโตตุลาการ ยื่นคำร้องต่อศาลที่มี
เขตอำนาจออกทึยเรียกพยาน หรือมีคำสั่งให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใดก็ได้

3.1.6 การทำคำชี้ขาด

- (1) คำชี้ขาดต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคณะอนุญาโตตุลาการ
- (2) คำชี้ขาดต้องระบุเหตุผลแห่งการวินิจฉัยไว้โดยชัดแจ้ง เว้นแต่คู่พิพาท
กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น
- (3) คำชี้ขาดจะเกินขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือเกินคำขอ
ของคู่พิพาทไม่ได้
- (4) คำชี้ขาดต้องระบุวันและสถานที่ดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ
- (5) ให้คณะอนุญาโตตุลาการส่งสำเนาคำร้องชี้ขาดให้คู่พิพาททุกฝ่ายทราบ

3.1.7 การคัดค้านคำชี้ขาด

- (1) การคัดค้านคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการให้ยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจ
- (2) คู่พิพาทที่จะขอเพิกถอนคำชี้ขาดให้ยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายใน 90 วัน
นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำชี้ขาด

3.1.8 ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายและค่าปฎยการ

- (1) หากคู่พิพาทไม่ได้ตกลงกันไว้ ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายและค่าปฎยการ
แต่ไม่รวมถึงค่าทนายความให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ
- (2) เป็นไปตามหน่วยงานที่จัดตั้งเพื่อดำเนินการระงับอนุญาโตตุลาการ
กำหนด

3.2 พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติการชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ไว้ในหมวดที่ 5 ส่วนที่ 5 ตามมาตรา 201 ถึง 203 ดังนี้

มาตรา 201 ในกรณีที่สมาชิกของตลาดหลักทรัพย์มีข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการซื้อ หรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง หรือระหว่างสมาชิกกับลูกค้าของสมาชิก คู่พิพาทอาจยื่นคำร้องต่อตลาดหลักทรัพย์ เพื่อขอให้มีการชี้ขาดข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ

อนุญาโตตุลาการตามวรรคหนึ่ง ประกอบด้วยบุคคลซึ่งคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แต่งตั้งหนึ่งคนเป็นประธาน และบุคคลซึ่งคู่พิพาทแต่งตั้งอีกฝ่ายละหนึ่งคน

มาตรา 202 คำร้องตามมาตรา 201 ให้เป็นไปตามแบบที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด และอย่างน้อยต้องระบุเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อและที่อยู่ของคู่พิพาท
- (2) ประเด็นข้อพิพาท
- (3) เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 203 ให้นำกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ มาใช้บังคับกับการพิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทตามมาตรา 201 โดยอนุโลม

หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 คู่พิพาทจะดำเนินการระงับข้อพิพาทได้จะต้องมีสัญญาอนุญาโตตุลาการอยู่ในสัญญาหลัก หรือแยกสัญญาอนุญาโตตุลาการต่างหาก และในสัญญาต้องมีการกล่าวถึงข้อตกลงในการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการ ซึ่งสำนักงาน ก.ล.ต. มีการกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์จัดทำข้อตกลงกับลูกค้าก่อนให้บริการ โดยมีการกำหนดว่า ข้อตกลงต้องไม่มีลักษณะเป็นการเอาเปรียบลูกค้าหรือเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม และมีข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการระงับข้อพิพาทที่เกิดจากการให้บริการ³⁰ เท่านั้น ซึ่งในเกณฑ์ของสำนักงาน ก.ล.ต. ก็ไม่ได้ระบุวิธีหรือกระบวนการระงับข้อพิพาทไว้อย่างชัดเจนว่าผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์สมควรใช้วิธีใด

³⁰ ประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุน ที่ ทธ. 35/2556 เรื่อง มาตรฐานการประกอบธุรกิจ โครงสร้างการบริหารงานระบบงานและการให้บริการของผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์และผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ข้อ 44(3) และ (8)

3.3 พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546

ตามพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ได้ให้อำนาจลูกค้ำกับผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตกลงทำสัญญาเพื่อใช้การระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการได้ ดังนี้

มาตรา 47 เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองลูกค้ำและเพื่อให้การระงับข้อพิพาทเป็นไปโดยรวดเร็วและเป็นธรรม ลูกค้ำอาจขอให้มีการระงับข้อพิพาททางแพ่งที่เกี่ยวกับหรือเนื่องจากการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าโดยอนุญาโตตุลาการซึ่งสำนักงาน ก.ล.ต. จัดให้มีขึ้นได้โดยมีหนังสือแจ้งความประสงค์ไปยังผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าและเมื่อผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าได้รับหนังสือแล้ว ให้ถือว่าทั้งสองฝ่ายได้ตกลงทำสัญญาอนุญาโตตุลาการเพื่อระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น

ข้อพิพาทที่จะเสนอให้อนุญาโตตุลาการพิจารณาตามวรรคหนึ่งนั้น ต้องมีจำนวนทุนทรัพย์ไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

มาตรา 48 ให้นำกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ มาใช้บังคับกับการระงับข้อพิพาทตามมาตรา 47 โดยอนุโลม

ในกรณีเป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับสัญญาซื้อขายล่วงหน้า กฎหมายได้ให้ทางเลือกในการเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ โดยลูกค้ำนำส่งหนังสือแจ้งความประสงค์ถึงผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า และเมื่อผู้ประกอบธุรกิจสัญญาได้รับหนังสือแล้ว ให้ถือว่าทั้งสองฝ่ายได้ตกลงทำสัญญาอนุญาโตตุลาการเพื่อระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ซึ่งกระบวนการนี้จะเป็นไปตามกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน

3.4 กระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ในปี 2544 คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ได้มีนโยบายให้สำนักงาน ก.ล.ต. จัดให้มีมาตรการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ลงทุนในตลาดทุนซึ่งเป็นลูกค้ำของผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์หรือที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักทรัพย์ เนื่องจากมีผู้ลงทุนได้รับความเสียหายจากการที่ผู้ประกอบการดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามสัญญา หรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และกฎหมายว่าด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และการที่ผู้ลงทุนจะได้รับการชดเชยความเสียหายดังกล่าวอาจมีภาระค่าใช้จ่ายที่สูงมากจนไม่คุ้มกับความเสียหายที่ได้รับ

หรืออาจต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทั่วไป³¹ จึงจัดให้มีทางเลือกในการระงับข้อพิพาท โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

ในกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. โดยสำนักงาน ก.ล.ต. ได้จัดโครงการมอบตราสัญลักษณ์ให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจที่สมัครใจระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการกับผู้ลงทุน³² โดยมีบริษัทหลักทรัพย์ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 35 บริษัท และบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน จำนวน 7 บริษัท³³ แต่การระงับข้อพิพาทคดีหลักทรัพย์ โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการของ สำนักงาน ก.ล.ต. เป็นเพียงแค่ภาคสมัครใจที่ให้คู่กรณีทั้งผู้เสียหายและผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ พร้อมใจกันเข้ากระบวนการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

ในการดำเนินการกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ จะมีการดำเนินการ ดังนี้

3.4.1 การยื่นคำร้องเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการ

- (1) เรียกค่าเสียหายไม่เกิน 5 ล้านบาท
- (2) ผู้ร้องมีหลักฐานเป็นหนังสือว่าผู้ถูกร้องตกลงเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการ
- (3) ผู้ร้องได้ยื่นข้อร้องเรียนไปที่ผู้ถูกร้อง แล้วปรากฏกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้
  - (3.1) ผู้ถูกร้องไม่ติดต่อกลับภายใน 15 วัน
  - (3.2) ผู้ถูกร้องไม่แก้ไขข้อร้องเรียนให้เสร็จภายใน 45 วัน
  - (3.3) ผู้ร้องไม่พอใจการแก้ไข และได้สงวนสิทธิที่จะนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการ
- (4) เสนอข้อพิพาทภายใน 6 เดือนนับแต่เวลาในข้อ 3.1 หรือข้อ 3.2 หรือข้อ 3.3 ผ่านพ้นไป
- (5) ข้อพิพาทเกิดขึ้นไม่เกิน 2 ปี นับแต่วันเกิดเหตุ

3.4.2 การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ

³¹ ประกาศสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ อน. 25/2544 เรื่อง การกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

³² หนังสือเวียนที่ ก.ล.ต.บ. (ว) 23/2545 เรื่อง โครงการมอบตราสัญลักษณ์การนำข้อพิพาทในตลาดทุนเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการ

³³ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ในการดำเนินกระบวนการอนุญาตตุลาการ ให้มีอนุญาตตุลาการจำนวน 1 คนเป็นผู้ชี้ขาดโดยให้คู่กรณีเลือกรายชื่ออนุญาตตุลาการจากทะเบียนรายชื่ออนุญาตตุลาการ ให้ผู้ร้องเลือกรายชื่ออนุญาตตุลาการโดยเรียงลำดับความพอใจ 3 ลำดับแรก และแจ้งรายชื่อมาให้สำนักงาน ก.ล.ต. ทราบเป็นหนังสือภายใน 15 วันนับตั้งแต่วันที่ยื่นเสนอข้อพิพาท จากนั้นสำนักงาน ก.ล.ต. จะจัดส่งรายชื่ออนุญาตตุลาการที่ผู้ร้องเลือกไว้ 3 ชื่อ ให้แก่ผู้ถูกร้องเลือกอนุญาตตุลาการจากรายชื่อดังกล่าวและแจ้งต่อสำนักงาน ก.ล.ต. ภายใน 7 วัน

ในกรณีที่ผู้ถูกร้องประสงค์จะคัดค้านรายชื่อทั้งสามเนื่องมาจากสงสัยในความเป็นอิสระหรือความเป็นกลางของอนุญาตตุลาการ ผู้ถูกร้องสามารถยื่นหนังสือคัดค้านต่อสำนักงาน ก.ล.ต. ได้ภายใน 7 วัน

ในกรณีที่คู่กรณีไม่สามารถเลือกอนุญาตตุลาการจากทะเบียนรายชื่อให้แล้วเสร็จได้ภายใน 60 วันนับตั้งแต่วันที่สำนักงาน ก.ล.ต. ได้รับคำร้องเสนอข้อพิพาทที่ครบถ้วน ให้ถือว่าคู่กรณีไม่ประสงค์ดำเนินกระบวนการอนุญาตตุลาการ และสำนักงาน ก.ล.ต. จะยุติเรื่อง

3.4.3 กระบวนการพิจารณาอนุญาตตุลาการ

- (1) ต้องกระทำเป็นภาษาไทย
- (2) อนุญาตตุลาการ สามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ตามที่เห็นสมควร
- (3) การสืบพยานจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาลับ
- (4) หากอนุญาตตุลาการเห็นว่าจำเป็นต้องขอความเห็นเกี่ยวกับข้อพิพาทจากหน่วยงานอื่นหรืออาจขอความเห็นชอบจากคู่กรณีให้มีผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นแก่ข้อพิพาทได้

3.4.4 คำชี้ขาด

การทำคำชี้ขาดต้องทำให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน แต่จะขยายระยะเวลาออกไปได้ แต่ต้องไม่เกิน 180 วัน

3.4.5 ค่าป่วยการอนุญาตตุลาการ

คิดในอัตราร้อยละ 2 ของค่าเสียหายที่เรียกร้อง แต่ต้องไม่ต่ำกว่า 10,000 บาท โดยอนุญาตตุลาการจะกำหนดผู้มีหน้าที่ในการชำระค่าป่วยการ

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการกระบวนการอนุญาตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต.

3.5 พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550 ได้ให้อำนาจเลขาธิการ คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ในการวางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงานโดยไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบังคับหรือมติที่คณะกรรมการกำหนด มาตรา 32 เลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) บรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน เลื่อน ลด ตัดเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทางวินัยพนักงาน และลูกจ้าง ตลอดจนให้ พนักงานหรือลูกจ้างออกจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามข้อบังคับที่คณะกรรมการ กำหนด แต่ถ้าเป็นพนักงานตำแหน่งรองเลขาธิการ ผู้บริหารระดับสูง และผู้ตรวจสอบภายใน ต้อง ได้รับความเห็นชอบ จากคณะกรรมการก่อน

(2) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงานโดยไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบังคับ หรือมติ ที่คณะกรรมการกำหนด

การให้อำนาจของพระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบ ธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550 ส่งผลให้เลขาธิการ คปภ. มีอำนาจในการออกระเบียบสำนักงาน คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยว่าด้วยอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2551 เพื่อให้มีกระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการอนุญาตตุลาการนอกศาลมาใช้ในการระงับข้อพิพาท ทางแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวกับสัญญาประกันภัย ระหว่างผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ หรือผู้ได้รับ

ความเสียหายตามสัญญาประกันภัยกับบริษัทประกันภัย ในกรอบแห่งพระราชบัญญัติ อนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 ภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการ ประกอบธุรกิจประกันภัย ให้เกิดประสิทธิภาพ รวดเร็ว ประหยัด และเป็นธรรม โดยครอบคลุมและ รองรับบริการให้บริการประชาชนได้เป็นอย่างดี³⁴

อย่างไรก็ดี ในการออกและเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยของบริษัทประกันชีวิตและ บริษัทประกันวินาศภัย สำนักงาน คปภ. มิได้กำหนดเกี่ยวกับรูปแบบสัญญาระหว่างบริษัทประกันชีวิต และบริษัทประกันวินาศภัยกับลูกค้า แต่มีการกำหนดว่า บริษัทประกันชีวิตและบริษัทประกันวินาศ ภัยต้องมีการจัดการเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับกรมธรรม์³⁵ และต้องมีการให้บริการภายหลังการเสนอขาย กรมธรรม์ประกันภัยของบริษัทประกันชีวิตและบริษัทประกันวินาศภัย โดยบริษัทประกันชีวิตและ บริษัทประกันวินาศภัย ต้องจัดให้มีระบบงาน กระบวนการ หรือช่องทางรับเรื่องร้องเรียน³⁶

3.6 การดำเนินกระบวนการอนุญาตตุลาการของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการ ประกอบธุรกิจประกันภัย

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เป็นหน่วยงานของรัฐที่จัดให้มีกระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาตตุลาการ ภายใต้ พระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 อันเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์ ที่เกี่ยวกับสัญญาประกันภัย ระหว่าง ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ หรือผู้ได้รับความเสียหายตาม สัญญาประกันภัย กับบริษัทประกันภัย ตามที่กำหนดรองรับไว้ในเงื่อนไขกรมธรรม์ประกันภัยทุกฉบับ ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกรวดเร็ว ประหยัด และเป็นธรรมจึงกำหนดให้มีระเบียบสำนักงานคณะกรรมการ กำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ว่าด้วยอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2551

³⁴ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยว่าด้วยอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2551

³⁵ ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการออก การเสนอขาย กรมธรรม์ประกันภัยของบริษัทประกันชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิต และธนาคาร พ.ศ. 2561 และ³⁵ ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ออก การเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยของบริษัทประกันวินาศภัย และการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนประกันวินาศภัย นายหน้าประกันวินาศภัย และธนาคาร พ.ศ. 2561 ข้อ 7(4)(ฉ)

³⁶ ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการออก การเสนอขาย กรมธรรม์ประกันภัยของบริษัทประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิต และธนาคาร พ.ศ. 2561 ข้อ 29 และประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการออก การเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยของบริษัทประกันวินาศภัย และการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนประกันวินาศภัย นายหน้าประกันวินาศภัย และธนาคาร พ.ศ. 2561 ข้อ 27

3.6.1 การยื่นเสนอข้อพิพาท

ข้อพิพาททางแพ่งที่เกิดจากหรือเกี่ยวเนื่องจากสัญญาประกันภัยระหว่างประชาชนผู้เอาประกันภัยหรือผู้มีส่วนได้เสียในสัญญาประกันภัย กับบริษัทประกันภัย

ข้อพิพาททุนทรัพย์ที่เรียกร้อง	อัตรารางเงินเป็นหลักประกันฯ
1. ไม่เกิน 1,000,000 บาท	<ul style="list-style-type: none"> ผู้เสนอข้อพิพาทวางเงินหลักประกัน 10,000 บาท ผู้คัดค้านวางเงินเป็นหลักประกัน 15,000 บาท
2. เกินกว่า 1,000,000 บาท แต่ไม่เกิน 2,000,000 บาท	<ul style="list-style-type: none"> ผู้เสนอข้อพิพาทวางเงินหลักประกัน 22,500 บาท ผู้คัดค้านวางเงินเป็นหลักประกัน 45,000 บาท
3. เกินกว่า 2,000,000 บาท แต่ไม่เกิน 5,000,000 บาท	ผู้เสนอข้อพิพาทและผู้คัดค้านฝ่ายละไม่ต่ำกว่า 90,000 บาท
4. เกินกว่า 5,000,000 บาท แต่ไม่เกิน 50,000,000 บาท	คู่พิพาทวางเงินหลักประกันไม่ต่ำกว่าฝ่ายละ 200,000 บาท
5. เกินกว่า 50,000,000 บาท แต่ไม่เกิน 100,000,000 บาท	คู่พิพาทวางเงินหลักประกันไม่ต่ำกว่าฝ่ายละ 300,000 บาท
6. เกินกว่า 100,000,000 บาท ขึ้นไป	คู่พิพาทวางเงินหลักประกันไม่ต่ำกว่าฝ่ายละ 500,000 บาท
7. ข้อพิพาทไม่มีทุนทรัพย์	คู่พิพาทวางเงินหลักประกันไม่ต่ำกว่าฝ่ายละ 10,000 บาท

3.6.2 การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ

(1) หากคู่กรณีทั้ง 2 ฝ่ายประสงค์ดำเนินการตั้งอนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาท โดยไม่ขอผ่านกระบวนการประนอมข้อพิพาทในชั้นก่อนตั้งอนุญาโตตุลาการ และมีความประสงค์จะตั้งอนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาท ให้ดำเนินการ ดังนี้

- 1.1 เลือกบุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการจากทะเบียนรายชื่ออนุญาโตตุลาการของสำนักงาน คปภ.
- 1.2 ในการตั้งอนุญาโตตุลาการตุลาการ ให้คู่พิพาทตั้งอนุญาโตตุลาการตามจำนวน ดังนี้ กรณีข้อพิพาทไม่มีทุนทรัพย์ หรือข้อพิพาทที่มีจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้องไม่เกิน 2,000,000 บาท ให้มีอนุญาโตตุลาการ 1 คน กรณีข้อพิพาทเกิน 2,000,000 บาท ให้มีอนุญาโตตุลาการ 3 คน

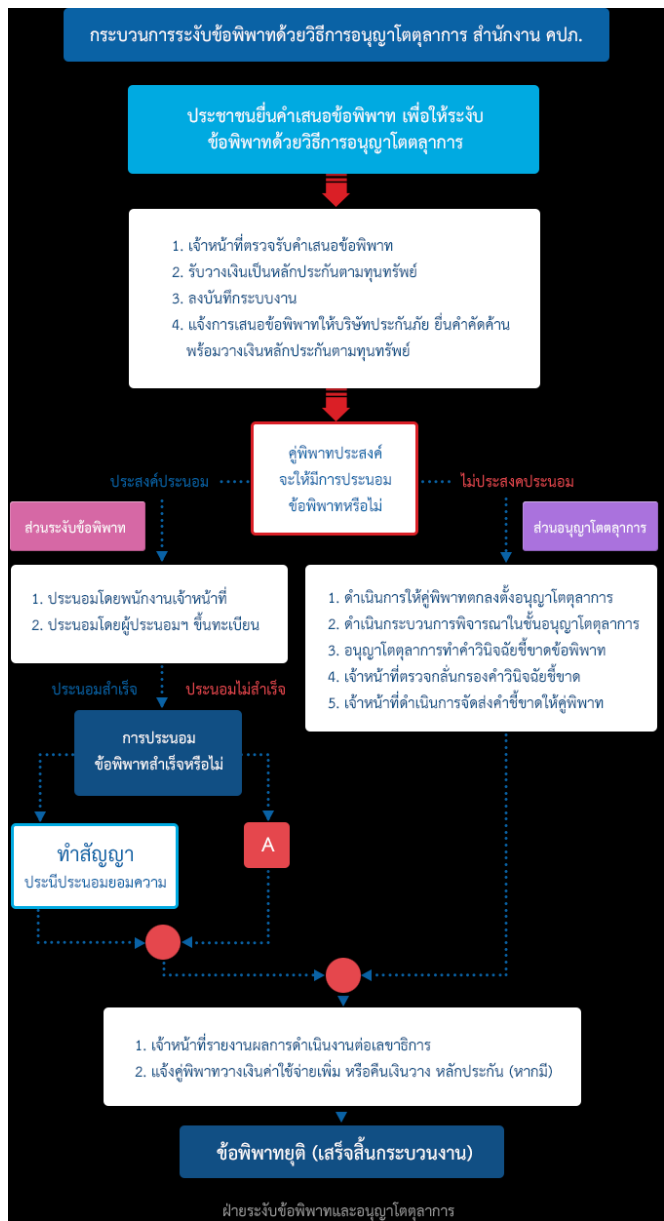

3.6.3 การดำเนินการระบวนพิจารณาในชั้นอนุญาตตุลาการ

ในระหว่างกระบวนการพิจารณา หากคู่พิพาทฝ่ายใดประสงค์ขอให้มีความหมายเรียกพยานบุคคลหรือคำสั่งเรียกพยานเอกสารเข้ามาในคดี ให้ยื่นคำร้องต่ออนุญาตตุลาการเพื่อมีคำสั่งอนุญาต และมีหนังสือแจ้งไปยังศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาออกหมายเรียกและคำสั่งเรียกพยานดังกล่าว

3.6.4 การทำคำชี้ขาด

การทำคำชี้ขาดต้องทำให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน หรือเกินกว่านั้นถ้ามีเหตุจำเป็น ซึ่งเป็นดุลยพินิจของอนุญาตตุลาการ

ภาพที่ 2 กระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการอนุญาโตตุลาการ สำนักงาน คปภ.

3.7 ลักษณะการดำเนินกระบวนการอนุญาตตุลาการของ Financial Industry Regulatory Authority (FINRA) ประเทศสหรัฐอเมริกา

FINRA เป็นเป็นองค์กรอิสระที่กำกับดูแลบริษัทนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ ค้าหลักทรัพย์ และตลาดทุนในประเทศสหรัฐอเมริกา โดย FINRA จัดตั้งจากการรวมตัวของ National Association of Securities Dealer (NASD) และ New York Stock Exchange (NYSE)

สำหรับนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ อาทินายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ ค้าหลักทรัพย์ ในประเทศสหรัฐอเมริกาจะต้องขึ้นทะเบียนกับ FINRA

FINRA จะดำเนินการระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับบริษัทหลักทรัพย์สมาชิกกับผู้ลงทุน โดยแบ่งเป็น 2 กรณีคือ 1. ข้อพิพาทระหว่างนักลงทุนกับบริษัทสมาชิก 2. ข้อพิพาทระหว่างบริษัทสมาชิก FINRA ด้วยกันเองโดยการแก้ไขปัญหาและข้อพิพาทสามารถทำได้โดย 2 วิธี ได้แก่ อนุญาตตุลาการและการไกล่เกลี่ย

ในกรณีนี้ผู้ศึกษาจะมุ่งเน้นไปที่การดำเนินการระงับข้อพิพาทระหว่างข้อพิพาทระหว่างนักลงทุนกับบริษัทสมาชิก โดยกระบวนการอนุญาตตุลาการของ FINRA

3.7.1 การยื่นข้อพิพาท

(1) การยื่นข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการอนุญาตตุลาการ ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้³⁷

(1.1) ต้องมีสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร

(1.2) ลูกค้านำข้อพิพาทให้เข้าสู่กระบวนการอนุญาตตุลาการ

(2) ต้องเป็นข้อพิพาทระหว่างบริษัทสมาชิกของ FINRA และลูกค้า

(3) ต้องเป็นข้อพิพาทที่อยู่ภายใต้การประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ของบริษัทสมาชิกของ FINRA และต้องไม่เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับธุรกิจประกันภัย

(4) การยื่นข้อเรียกร้องต้องอยู่ภายในระยะเวลา 6 ปี นับตั้งวันที่เกิดเหตุ

ค่าธรรมเนียมในการยื่นข้อพิพาทค่าธรรมเนียมในการยื่นข้อเรียกร้องระหว่างนักลงทุนกับบริษัทที่เป็นสมาชิกและไม่ใช่สมาชิกของ FINRA³⁸

³⁷ 12000. CODE OF ARBITRATION PROCEDURE FOR CUSTOMER DISPUTES, 12200. Arbitration Under an Arbitration Agreement or the Rules of FINRA

³⁸ 12000. CODE OF ARBITRATION PROCEDURE FOR CUSTOMER DISPUTES, 12200. Arbitration Under an Arbitration Agreement or the Rules of FINRA, 12900. Fees Due When a Claim Is Filed

จำนวนเงิน	ค่าธรรมเนียมการยื่น
\$.01 to \$1,000	\$50
\$1,000.01 to \$2,500	\$75
\$2,500.01 to \$5,000	\$175
\$5,000.01 to \$10,000	\$325
\$10,000.01 to \$25,000	\$425
\$25,000.01 to \$50,000	\$600
\$50,000.01 to \$100,000	\$975
\$100,000.01 to \$500,000	\$1,425
\$500,000.01 to \$1,000,000	\$1,740
\$1,000,000.01 to \$5,000,000	\$2,025
Over \$5,000,000	\$2,300
Non-Monetary/Not Specified	\$1,600

3.6.2 การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ

กระบวนการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการของ FINRA ใช้ Neutral List Selection System (NLSS) ซึ่งเป็นการสุ่มจากบัญชีรายชื่ออนุญาโตตุลาการของ FINRA

กรณีผู้ลงทุนเรียกร้อง

1. กรณียื่นเรียกร้องค่าเสียหายน้อยกว่า 100,000 USD ต้องมีอนุญาโตตุลาการ 1 คน
2. กรณียื่นเรียกร้องค่าเสียหายมากกว่า 100,000 USD ต้องมีอนุญาโตตุลาการ 3 คน

3.6.3 การดำเนินการตามกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

ในการอนุญาโตตุลาการ FINRA อนุญาโตตุลาการมีอำนาจในการออกหมายเรียกพยานเอกสารหรือพยานบุคคล³⁹

กรณีบริษัทที่เป็นสมาชิก FINRA แต่ไม่ได้คู่พิพาทในกระบวนการอนุญาโตตุลาการแต่มีเอกสารหลักฐานที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินการอนุญาโตตุลาการ อนุญาโตตุลาการ FINRA อาจขอให้บริษัทสมาชิกดังกล่าวให้เอกสาร หรือให้พนักงานมาให้ข้อมูลในกระบวนการได้ นอกจากนี้ หากอนุญาโตตุลาการ FINRA ออกหมายเรียกพยานเอกสารหรือพยานบุคคลแล้วบริษัทสมาชิกปฏิเสธให้ความร่วมมือก็จะมีบทลงโทษ

³⁹ 12000. CODE OF ARBITRATION PROCEDURE FOR CUSTOMER DISPUTES, 12512. Subpoenas

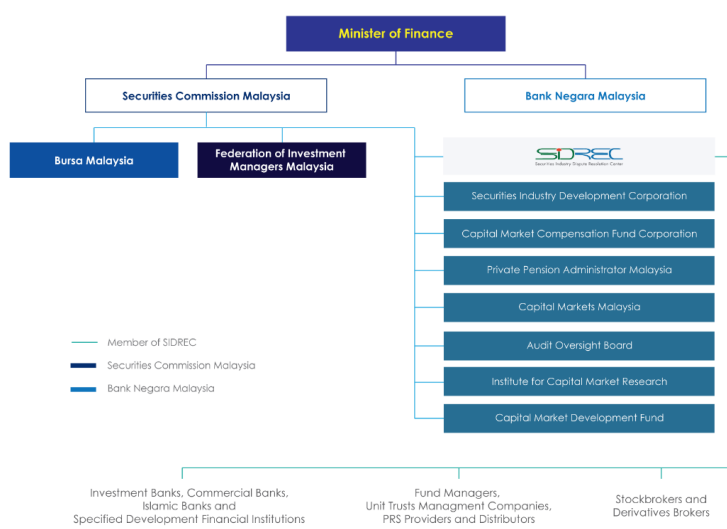
3.6.4 การทำคำชี้ขาด

การทำคำชี้ขาดต้องทำให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน⁴⁰

จากการศึกษากระบวนการอนุญาโตตุลาการของ Financial Industry Regulatory Authority (FINRA) ประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีลักษณะคล้ายกับกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการทั่วไป กล่าวคือ FINRA จัดให้มีการระงับข้อพิพาททางเลือกระหว่างสมาชิก FINRA กับลูกค้า หรือระหว่างสมาชิก FINRA ด้วยกันเอง เป็นเพียงแค่ภาคสมัครใจ โดยในการเสนอข้อพิพาทตามเกณฑ์ของ FINRA นั้น จะเป็นไปตามเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งคือ 1. กำหนดไว้ในสัญญา 2. ลูกค้าเรียกร้องเข้าสู่กระบวนการ

3.8 ลักษณะการดำเนินกระบวนการพิจารณาข้อพิพาทของ Securities industry dispute resolution center (SIDREC) ประเทศมาเลเซีย

SIDREC เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย CAPITAL MARKETS AND SERVICES (DISPUTE RESOLUTION) REGULATIONS 2010 โดยอาศัยอำนาจของ CAPITAL MARKETS AND SERVICES ACT 2007 เพื่อจัดการข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับตลาดทุน ระหว่างนักลงทุนรายย่อยหรือบริษัท กับสมาชิกของ SIDREC โดยผลิตภัณฑ์ในตลาดทุนในการกำกับดูแล อาทิ หุ้น ใบสำคัญแสดงสิทธิ หุ้นกู้ สัญญาซื้อขายล่วงหน้า หน่วยลงทุน ไบโทรัสต์ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ในปัจจุบัน สมาชิกของ SIDREC มีจำนวน 190 แห่ง

ภาพที่ 3 โครงสร้างของ Securities industry dispute resolution center (SIDREC) ประเทศมาเลเซีย

⁴⁰ 12000. CODE OF ARBITRATION PROCEDURE FOR CUSTOMER DISPUTES, 12904. Awards

SIDREC จะแบ่งการระงับข้อพิพาทเป็น 2 โครงการได้แก่ 1. กรณีเป็นไปตามหน้าที่ (the Mandatory Scheme) 2. กรณีสมัครใจ (the Voluntary Scheme)⁴¹

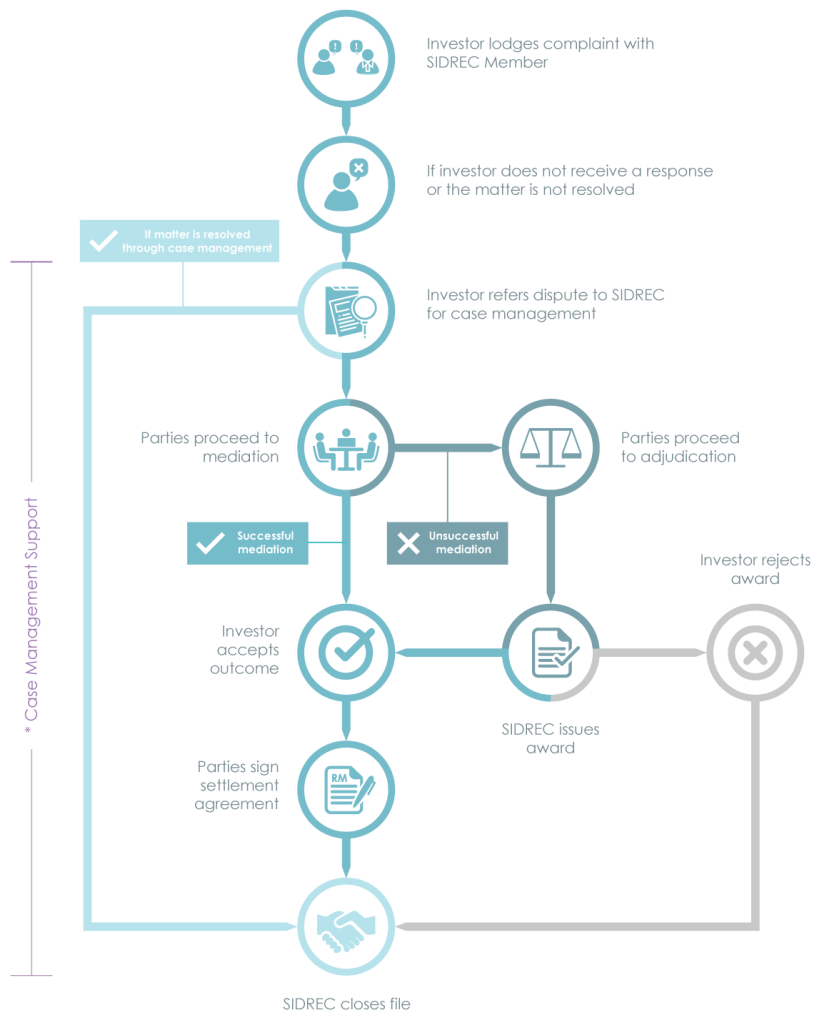
1. กรณีเป็นไปตามหน้าที่ (the Mandatory Scheme) จะเป็นไปตามเกณฑ์ ดังนี้
  - 1.1 ข้อพิพาทดังกล่าวเกิดขึ้นกับสมาชิก SIDREC
  - 1.2 ผู้อ้างสิทธิ์เป็นนักลงทุนรายย่อยหรือเจ้าของคนเดียว
  - 1.3 เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หรือบริการในตลาดทุนที่ซื้อหรือเสนอโดยสมาชิก SIDREC หรือตัวแทนของบริษัท
  - 1.4 การเรียกร้องค่าเสียหายไม่เกิน 250,000 ริงกิต (ประมาณ 1,900,000 บาท ใช้อัตรา 1 ริงกิต = 7.7065 บาท)⁴²

จากการศึกษาขั้นตอนการระงับข้อพิพาทกรณีเป็นไปตามหน้าที่ (the Mandatory Scheme) จะจำกัดค่าเสียหายไม่เกิน 250,000 ริงกิต นักลงทุนที่ได้รับความเสียหายจะต้องร้องเรียนไปยังบริษัทสมาชิก SIDREC ก่อน หากไม่ได้รับการแก้ไข จึงจะสามารถเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทของ SIDREC ได้ ในการระงับข้อพิพาทกรณีเป็นไปตามหน้าที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (mediation) ก่อน หากไม่สามารถตกลงกันได้ จึงจะเข้าสู่กระบวนการวินิจฉัยข้อพิพาท (adjudication) โดย SIDREC

⁴¹ Securities industry dispute resolution center (SIDREC) (online) <https://sidrec.com.my/dispute-resolution-schemes/>

⁴² ธนาคารแห่งประเทศไทย อัตราแลกเปลี่ยนถัวเฉลี่ยที่ธนาคารพาณิชย์ใช้ซื้อขายกับลูกค้า (ออนไลน์) https://www.bot.or.th/thai/financialmarkets/_layouts/application/exchangerate/ExchangeRate.aspx

How SIDREC Works Mandatory Scheme For claims up to RM250,000

* Case Management Support
SIDREC's case managers assess the eligibility of disputes, review them, procure and verify the necessary information to facilitate a better understanding of the issues by both parties. The case manager also provides administrative support to all parties and is the point of contact and communication throughout the process. The mediative approach adopted by SIDREC makes it possible for parties to resolve their disputes and reach a settlement at any point before the issuance of an award.

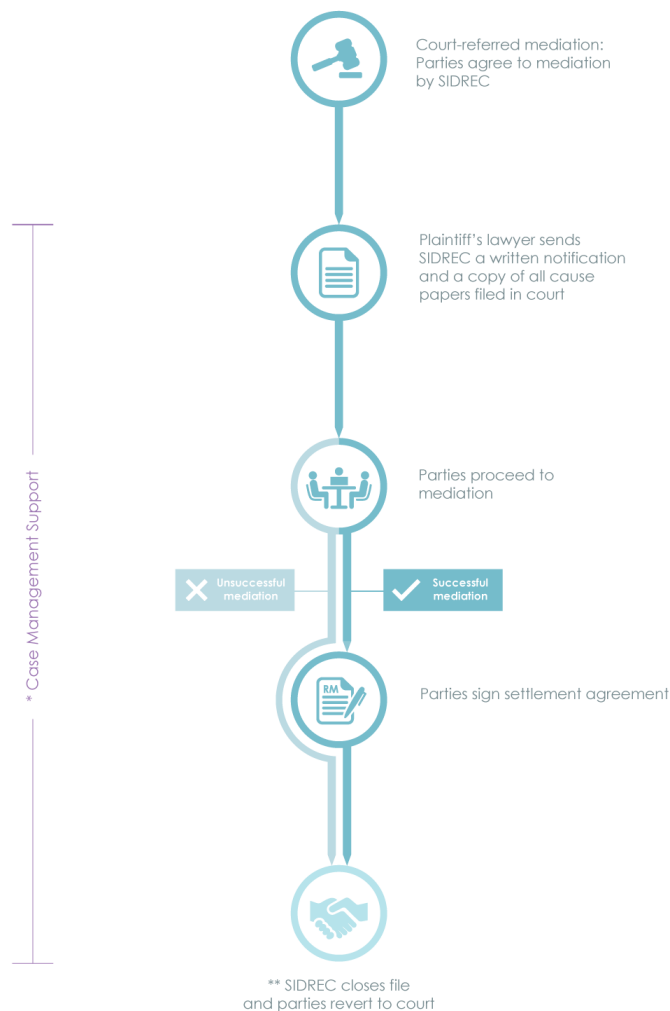
ภาพที่ 4 การระงับข้อพิพาท กรณีเป็นไปตามหน้าที่ (the Mandatory Scheme) Securities industry dispute resolution center (SIDREC) ของประเทศมาเลเซีย

2. กรณีสมัครใจ (the Voluntary Scheme) SIDREC อาจไกล่เกลี่ยและตัดสินข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องภายใต้โครงการสมัครใจ SIDREC

2.1 การเรียกร้องค่าเสียหายเกิน 250,000 ริงกิต

2.2 ศาลให้เข้าสู่กระบวนการประนีประนอมข้อพิพาท

How SIDREC Works
Voluntary Scheme
Court-referred Mediation

* Case Management Support
SIDREC's case managers provide administrative support to all parties and is the point of contact and communication throughout the process.

** SIDREC will be guided by the requirements set out in the Practice Direction No. 4 of 2016 (Practice Direction of Mediation).

ภาพที่ 5 การระงับข้อพิพาท กรณีสมัครใจ (the Voluntary Scheme) ของ Securities industry dispute resolution center (SIDREC) ประเทศมาเลเซีย

จากการศึกษาขั้นตอนการระงับข้อพิพาทกรณีสมัครใจ (the Voluntary Scheme) จะมีไว้สำหรับผู้ลงทุนเรียกค่าเสียหายเกิน 250,000 ริงกิต นักลงทุนที่ได้รับความเสียหายจะต้องร้องเรียนไปยังบริษัทสมาชิก SIDREC ก่อน หากไม่ได้รับการแก้ไข คู่พิพาทจึงจะสามารถเลือกเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (mediation) หรือเลือกทั้ง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (mediation) และ กระบวนการวินิจฉัยข้อพิพาท (adjudication) โดย SIDREC

3.9 ลักษณะการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทของ the financial industry disputes resolution centre (FIDReC) ประเทศสิงคโปร์

Monetary Authority of Singapore (MAS) ได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาสร้างหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับสถาบันการเงิน ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวได้เสนอให้มีการจัดตั้ง FIDReC ซึ่งเป็นหน่วยงานอิสระ ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานที่แก้ไขข้อพิพาททางการเงินของผู้ลงทุน โดยกระบวนการไกล่เกลี่ย (mediation) และการวินิจฉัยข้อพิพาท (adjudication)

การระงับข้อพิพาทของ FIDReC ประเทศสิงคโปร์ แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่

1. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท 2. การวินิจฉัยข้อพิพาท⁴³

1. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เมื่อ FIDReC ได้รับข้อพิพาท จะเริ่มกระบวนการไกล่เกลี่ยก่อน สำหรับกระบวนการไกล่เกลี่ยนั้นไม่มีค่าใช้จ่าย
2. เมื่อข้อพิพาทไม่สามารถยุติในชั้นกระบวนการไกล่เกลี่ยได้ ข้อพิพาทจะถูกดำเนินการและตัดสินโดย FIDReC สำหรับกระบวนการวินิจฉัยข้อพิพาท มีค่าธรรมเนียม 250 S\$ ทั้งนี้ เมื่อข้อพิพาทยุติมีการคืนเงินจำนวน 200 S\$ แก่ผู้ลงทุน

3.9.1 การยื่นข้อพิพาท

(1) ก่อนยื่นข้อพิพาทต้องมีการเจรจากันระหว่างสมาชิก FIDReC กับผู้ลงทุนก่อน หากข้อพิพาทไม่สามารถยุติได้ในระยะเวลา 4 สัปดาห์ จึงสามารถส่งข้อร้องเรียนถึง FIDReC

(2) กระบวนการชี้ขาดข้อพิพาทของ FIDReC จะมีมูลค่าไม่เกิน 100,000 S\$⁴⁴ (ประมาณ 2,300,000 บาท ใช้อัตรา 1 S\$ = 23.8247 บาท)

⁴³the financial industry disputes resolution centre, DisputeResolution Process, (online)

<https://www.fidrec.com.sg/website/disputerp.html>

⁴⁴ Company Reg No. 200502125D Term of Reference section 4.4 adjudicator/Panel of Adjudicators 21.

Referring Dispute To Adjudicator

3.9.2 การกำหนดผู้พิจารณาข้อพิพาท

- (1) FIDReC จะพิจารณาตั้งผู้ชี้ขาดข้อพิพาทตามความเหมาะสมตั้งแต่ 1-3 คน โดยผู้พิจารณาข้อพิพาท จะต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณของ FIDReC
- (2) ผู้ร้องเรียนอาจถอนตัวจากกระบวนการชี้ขาดข้อพิพาทได้ตลอดเวลา โดยการส่ง notice ไปยังผู้ชี้ขาดข้อพิพาท⁴⁵

---

⁴⁵ Company Reg No. 200502125D Term of Reference section 4.4 adjudicator/Panel of Adjudicators 24.
Withdrawal From Adjudication Process

บทที่ 4

วิเคราะห์กระบวนการอนุญาตตุลาการของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (“สำนักงาน ก.ล.ต.”) มีกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาตตุลาการ มาตั้งแต่ พ.ศ. 2544 ซึ่งปัจจุบันมีคู่พิพาทเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทดังกล่าว จำนวน 11 รายเท่านั้น หากเปรียบเทียบกับจำนวนข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทของข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการอนุญาตตุลาการของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจ ประกันภัยในปี 2560 และ 2561 จำนวน 708 และ 1,136 และยุติข้อพิพาทในชั้นอนุญาตตุลาการ ในปี 2560 และ 2561 คิดเป็นร้อยละ 79 และ 97 ตามลำดับ⁴⁶ จากสถิติจะพบว่า กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาตตุลาการของสำนักงาน คปภ. ประสบความสำเร็จอย่างมาก ในบทที่ 3 ผู้ศึกษาได้ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอนุญาตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. และสำนักงาน คปภ. รวมทั้ง ได้ศึกษากระบวนการระงับข้อพิพาทของหน่วยงานกำกับดูแลตลาดทุน สหรัฐอเมริกา มาเลเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งในบทนี้ ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์กระบวนการอนุญาตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. ตามประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ว่าด้วยกระบวนการอนุญาตตุลาการของสำนักงาน ซึ่งผู้เขียนเห็นควรวิเคราะห์ประเด็นปัญหา ดังนี้

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการนำเสนอข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการอนุญาตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต.

กระบวนการอนุญาตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. ที่เกี่ยวข้องกับคดีหลักทรัพย์ เป็นเพียงแค่ภาคสมัครใจ โดยในเงื่อนไขเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทนั้น ผู้ลงทุนที่ได้รับความเสียหายต้องแนบหลักฐานเป็นหนังสือว่าบริษัทหลักทรัพย์ผู้ถูกร้องตกลงเข้าสู่กระบวนการอนุญาตตุลาการ ซึ่งจะแตกต่างจากกระบวนการอนุญาตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. ที่เกี่ยวข้องกับคดีสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยในคดีสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 กฎหมายได้ให้ผู้ลงทุนสามารถระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. ได้เพียงส่งหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรถึงผู้ประกอบการ

ในประเด็นนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาสัญญาแต่งตั้งนายหน้าและตัวแทนเพื่อการซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัทหลักทรัพย์ จีเอ็มโอ-แซด คอม (ประเทศไทย) จำกัด (“บล. แซด คอม”) ซึ่ง บล. แซด คอม

⁴⁶ รายงานประจำปีของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ปี 2560 และ 2561

เป็นบริษัทหลักทรัพย์ที่ใบอนุญาตประกอบธุรกิจหลักทรัพย์จากสำนักงาน ก.ล.ต. ได้เขียนในสัญญา เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทไว้ในสัญญาว่า “ลูกค้ามีสิทธิขอให้เสนอข้อพิพาททางแพ่งที่เกิดขึ้นระหว่าง บริษัทกับลูกค้าเกี่ยวกับหรือสืบเนื่องจากธุรกิจหลักทรัพย์เข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการของ สำนักคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ โดยการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทให้เป็นไป ตามประกาศของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์” ซึ่งการเข้าสู่ กระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. ได้ คู่กรณีทั้งบริษัทและลูกค้าจะต้องตกลงพร้อม ใจกันเพื่อเข้าสู่กระบวนการ หากในสัญญาระบุเพียงแค่ว่าลูกค้ามีสิทธิเสนอข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการ อนุญาโตตุลาการ แต่ถ้าบริษัทปฏิเสธไม่เข้าสู่กระบวนการดังกล่าว ก็จะไม่สามารถระงับข้อพิพาทโดย กระบวนการอนุญาโตตุลาการได้

อย่างไรก็ดี ผู้ศึกษาได้ศึกษากรรมธรรม์ประกันภัย ของบริษัท สิ้นมั่นคงประกันภัย จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงาน คปภ. โดยในกรรมธรรม์ประกันภัย ได้ระบุการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการไว้อย่างชัดเจน โดยระบุว่า “ในกรณีที่มี ข้อพิพาท ข้อขัดแย้ง หรือข้อเรียกร้องใด ๆ ภายใต้กรรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้ระหว่างผู้มีสิทธิเรียกร้อง ตามกรรมธรรม์ประกันภัยกับบริษัท และหากผู้มีสิทธิเรียกร้องประสงค์และเห็นควรยุติข้อพิพาทนั้นโดย วิธีการอนุญาโตตุลาการ บริษัทตกลงยินยอมและให้ทำการวินิจฉัยชี้ขาดโดยอนุญาโตตุลาการ ตาม ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ว่าด้วยการ อนุญาโตตุลาการ”⁴⁷ ซึ่งในกรณีนี้ หากลูกค้าเลือกจะระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ ก็จะสามารถเข้าสู่กระบวนการได้โดยไม่ต้องรอความเห็นชอบจากบริษัท

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนเงินที่เรียกร้องค่าเสียหายที่จะยื่นขอเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการ

ในประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ว่าด้วย กระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. ได้กำหนดจำนวนเงินที่เรียกร้องค่าเสียหาย ที่จะยื่นขอเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. ไว้ไม่เกิน 5 ล้านบาท ซึ่งในกรณี น้ำสำนักงาน ก.ล.ต. ได้มีการปรับจำนวนเงินที่เรียกร้องค่าเสียหายที่จะยื่นขอเข้าสู่กระบวนการ อนุญาโตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. จาก 1 ล้านบาท เป็น 5 ล้านบาท เมื่อปี พ.ศ. 2556

ในประเด็นนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาระเบียบสำนักงานคณะกรรมการกำกับและ ส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2551 ของสำนักงาน คปภ.

⁴⁷ บริษัท สิ้นมั่นคงประกันภัย จำกัด (มหาชน) กรรมธรรม์ประกันภัย การติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Coronavirus (COVID-19)) ข้อ 2.8

จะพบว่า การยื่นเสนอข้อพิพาทของกระบวนการอนุญาโตตุลาการ ของสำนักงาน คปภ. จะไม่ได้กำหนดเขตแดนของค่าเสียหายที่เรียกร้อง แต่จะกำหนดเป็นช่วง และกำหนดอัตราวางเป็นหลักประกันไว้ด้วย เช่นเดียวกับการกระบวนการอนุญาโตตุลาการของ FINRA ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยจะแบ่งค่าเสียหายที่เรียกร้องเป็นช่วง โดยจะส่งผลต่อจำนวนอนุญาโตตุลาการที่ตัดสินคดี ซึ่งผู้ลงทุนที่ได้รับ ความเสียหายจะสามารถมีทางเลือกในการเข้าหรือไม่เข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ สำหรับกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. ที่กำหนดมูลค่าความเสียหายที่สามารถเรียกร้องได้ไม่เกิน 5 ล้านบาท เป็นการตัดสิทธิที่จะเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการ สำหรับผู้ได้รับความเสียหายเกิน 5 ล้านบาทด้วย

4.3 ปัญหาประเด็นการอำนาจในเตรียมข้อพิพาท เอกสารหลักฐาน เอกสารที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาในชั้นอนุญาโตตุลาการ

ตามประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ว่าด้วยกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน หมวด 5 กระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการ ข้อ 22 กำหนดว่า หากอนุญาโตตุลาการเห็นว่าจำเป็นและสมควร อาจขอความเห็นเกี่ยวกับข้อพิพาทจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรืออาจขอความเห็นชอบจากคู่กรณีให้มีผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นที่เกี่ยวข้องในข้อพิพาทได้ ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญต้องมีความเป็นอิสระ และไม่มีส่วนได้เสียกับคู่กรณีอันอาจทำให้ไม่สามารถให้ความเห็นได้อย่างเป็นกลางและยุติธรรม ให้อนุญาโตตุลาการเป็นผู้กำหนดค่าตอบแทนผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ต้องไม่เกินคนละ 5 หมื่นบาทต่อข้อพิพาท และค่าตอบแทนดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการดำเนินกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

จากประกาศของกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. จะเห็นว่าอนุญาโตตุลาการ ไม่มีอำนาจในการเรียกพยานเอกสาร นอกจากนี้ ในประกาศยังไม่ได้กำหนดว่าอนุญาโตตุลาการสามารถออกหมายเพื่อขอให้ศาลออกหมายเพื่อขอเอกสารหลักฐานด้วย

ในกรณีที่ผู้ลงทุนใช้บริการกับผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ ตัวอย่างเช่น กรณีผู้ลงทุนโทรศัพท์ติดต่อซื้อขายหุ้นกับผู้แนะนำการลงทุน สำนักงาน ก.ล.ต. มีเกณฑ์ให้ผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์บันทึกเทปและจัดเก็บบันทึกเทปดังกล่าวเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 เดือน⁴⁸ ซึ่งหากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นผู้ประกอบการหลักทรัพย์อาจไม่ยอมส่งมอบหลักฐานเทปบันทึกการสนทนาได้ ซึ่งในกรณีนี้ ผู้ลงทุนที่ได้รับความเสียหายก็จะมีข้อจำกัดในการได้มาซึ่งพยานหลักฐาน หากเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการแล้ว จะส่งผลให้ผู้ลงทุนที่ได้รับความเสียหาย เสียเปรียบในด้านของ

⁴⁸ ประกาศสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ สธ. 14/2562 เรื่อง หลักเกณฑ์ในรายละเอียดเกี่ยวกับการให้บริการสำหรับผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์และผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ข้อ 8(2)

พยานเอกสารอย่างมาก นอกจากนี้ หลักการในการพิจารณาคดีของอนุญาโตตุลาการ เป็นแบบซึ่ง น้ำหนักพยานเอกสารก็จะยิ่งทำให้ผู้ลงทุนที่ได้รับความเสียหาย เสียเปรียบตั้งแต่ยังไม่เข้าสู่ กระบวนการอนุญาโตตุลาการทั้งนี้ จากการศึกษากระบวนการอนุญาโตตุลาการของ FINRA ของ ประเทศสหรัฐ อนุญาโตตุลาการ มีอำนาจในการเรียกพยานเอกสาร รวมถึงพยานบุคคลด้วย⁴⁹ จาก บริษัทที่เป็นสมาชิกของ FINRA ด้วย นอกจากนี้ ยังมีบทลงโทษสำหรับบริษัทสมาชิกที่ไม่ยอมให้ความ ร่วมมือด้วยสำหรับกระบวนการพิจารณาข้อพิพาท (adjudication) ประเทศสิงคโปร์ ตัวผู้พิจารณาข้อ พิพาทก็มีอำนาจในการเรียกพยานหลักฐานเช่นเดียวกัน

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ

โดยหลักการทั่วไปคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการมีผลผูกพันคู่กรณีให้ต้องปฏิบัติตาม ซึ่งในกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. ได้เปิดให้คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถ้ามีข้อสงสัย เกี่ยวกับข้อความคำชี้ขาด อาจยื่นคำร้องต่ออนุญาโตตุลาการเพื่อให้อนุญาโตตุลาการตีความใน ข้อความดังกล่าว โดยยื่นผ่านสำนักงาน ก.ล.ต. ภายใน 30 วันนับตั้งแต่คู่กรณีฝ่ายนั้นได้รับคำชี้ขาด

ในประเด็นคำชี้ขาด ผู้เขียนเห็นว่า ในประกาศว่าด้วยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ ของสำนักงาน ก.ล.ต. ได้กำหนดเรื่องการอุทธรณ์คำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการไว้ ตามแนวทางของ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ ว่าสามารถอุทธรณ์คำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการ หากฝ่ายที่แพ้ไม่ปฏิบัติ ตาม ฝ่ายที่ชนะสามารถร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้บังคับตามคำชี้ขาดนั้นได้ ทำให้กระบวนการที่ สมควรยุติในกระบวนการอนุญาโตตุลาการกลับต้องไปใช้กระบวนการศาลยุติธรรมต่อ ทำให้ กระบวนการในการระงับข้อพิพาทเป็นไปอย่างช้าช้อน ใช้ระยะเวลาานาน และทำให้เสียค่าใช้จ่าย เพิ่มเติม

4.5 ปัญหาเรื่องการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ประชาชนหรือผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาท คดีหลักทรัพย์โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และ ตลาดหลักทรัพย์

ในประเด็นนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาได้สอบถามฝ่ายกฎหมาย 3 สำนักงาน ก.ล.ต. ซึ่งเป็นฝ่ายงานที่ดูแลงานด้านการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต.พบว่า ตั้งแต่ปี 2546 มีคู่กรณีเข้าสู่การระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการจำนวน 11 ราย เท่านั้น โดยผู้ศึกษาเอง พบว่า สำนักงาน ก.ล.ต. ไม่มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการระงับข้อ

⁴⁹ 12000. CODE OF ARBITRATION PROCEDURE FOR CUSTOMER DISPUTES, 12512. Subpoenas

พิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน ให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องรับทราบถึงกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกดังกล่าว ซึ่งอาจเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้ประชาชนหรือผู้เกี่ยวข้องไม่ทราบว่า มีการระงับข้อพิพาทคดีหลักทรัพย์โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการได้ นอกจากนี้สำนักงาน ก.ล.ต. ไม่ได้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ ข้อดี ความสะดวกรวดเร็วของกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ในปัจจุบันตลาดทุนถือเป็นแหล่งเงินทุนที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งยังเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนความมั่นคงของประเทศที่สำคัญ ตลาดทุนจึงเป็นแหล่งที่ประชาชนเข้ามาลงทุนเพื่อเก็บออมเงินหรือสร้างผลกำไร หากพิจารณาข้อมูลสถิติของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพบว่า เศรษฐกิจของประเทศไทยขยายตัวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2557 โดย GDP ขยายตัวอย่างต่อเนื่องแต่มาชะลอตัวในช่วงปี 2562-2563 โดยในสาเหตุหนึ่งมาจากการแพร่กระจายของไวรัส COVID-19⁵⁰

สถานการณ์ปัจจุบันของตลาดทุนไทย ในเดือนมีนาคม 2564 Market capitalization ของตลาดทุนปรับตัวในเชิงบวก โดยคิดเป็นร้อยละ 117 ของมูลค่า 15.70 ล้านล้านบาท ต่อ GDP (GDP 2563 = 15.70 ล้านล้านบาท) นอกจากนี้ ตลาดทุนไทยมีมูลค่าการซื้อขายต่อวัน และมูลค่าการออกและเสนอขายหลักทรัพย์ครั้งแรกของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (“IPO”) สูงสุดเป็นอันดับแรก เปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอาเซียน ส่วนหนึ่งมาจากการ IPO ของบริษัท ปตท. น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน)⁵¹ นอกจากนี้ การเพิ่มขึ้นของบัญชีซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเปิดเผย การเพิ่มขึ้นของผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์หลักทรัพย์ อาทิ นายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ นายหน้า คำ จัดทำนายหน่วยลงทุน ที่มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้ง การเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์ทางการเงิน เช่น หุ้นสามัญ หุ้นกู้ กองทุนรวม หรือแม้กระทั่งสินทรัพย์ดิจิทัลจำพวกโทเคนดิจิทัล คริปโตเคอร์เรนซี ผลิตภัณฑ์ทางการเงินเหล่านี้ดึงดูดผู้ลงทุนเข้ามาเป็นจำนวนมาก ซึ่งการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ลงทุนและการทำธุรกรรมที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้นทำให้ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเกิดข้อพิพาทขึ้นได้โดยข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับคดีหลักทรัพย์ แบ่งได้เป็น 2 กรณีคือข้อพิพาทระหว่างผู้ลงทุนกับผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ และข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ด้วยกันเองในงานวิจัยนี้ ผู้เขียนมุ่งเน้นไปที่ข้อพิพาทระหว่างผู้ลงทุนกับผู้ประกอบ

⁵⁰สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เศรษฐกิจมหภาค ภาวะเศรษฐกิจรายไตรมาสและแนวโน้มเศรษฐกิจไทย ไตรมาสที่ 4/2563 (ออนไลน์) สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11265

[17 พฤษภาคม 2564]

⁵¹ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ รายงานสรุปภาวะตลาดทุนประจำเดือนมีนาคม 2564 <https://www.sec.or.th/TH/PublishingImages/Pages/CM-MontlyReport/MonthlyReport-2021March.jpg>

[29 เมษายน 2564]

ธุรกิจหลักทรัพย์ เพื่อเพิ่มทางเลือกและประสิทธิภาพในการระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวกับคดีหลักทรัพย์ โดยใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาทการระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวกับคดีหลักทรัพย์ มีด้วยกัน 2 วิธี คือ การระงับข้อพิพาททางหลักหรือการใช้กระบวนการยุติธรรมทางศาล โดยการยื่นฟ้องร้องต่อศาล และการระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative dispute resolution – ADR) กระบวนการระงับข้อพิพาทนอกศาลหรือการระงับข้อพิพาททางเลือก) ได้แก่ การเจรจา (negotiation) การไกล่เกลี่ย (mediation) การประนีประนอมข้อพิพาท (conciliation) และการอนุญาโตตุลาการ (arbitration) ซึ่งการระงับข้อพิพาททางหลักโดยการฟ้องศาลเป็นกระบวนการที่รัฐกำหนดขึ้น โดยมีผู้พิพากษาเป็นผู้พิจารณาตัดสินคดีภายใต้กฎหมายที่บัญญัติขึ้น อย่างไรก็ตาม ใดย่างไรก็ดี เมื่อการพิจารณาคดีสิ้นสุดคำพิพากษาจะมีผลผูกพันกับคู่กรณีทุกฝ่าย แต่หากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่พอใจคำพิพากษาอาจพิจารณายื่นอุทธรณ์หรือฎีกาตามกระบวนการยุติธรรมได้

ในการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับคดีหลักทรัพย์ กระบวนการการฟ้องร้องต่อศาล ใช้ระยะเวลาสั้น เนื่องจาก จำนวนข้อพิพาทที่อยู่ระหว่างการพิจารณาหรือรอพิจารณาของศาลมีเป็นจำนวนมาก โดยจากปริมาณสถิติคดี ในปี 2561-2562 สำนักงานศาลยุติธรรมวิเคราะห์ว่า ปริมาณคดีของศาลชั้นต้น และศาลอุทธรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น⁵² อีกทั้งคดีที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์มีความซับซ้อนทั้งในส่วนของกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง บุคลากรในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมอาจไม่ได้เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับกฎหมายหลักทรัพย์ หรือสัญญาซื้อขายล่วงหน้า นอกจากนี้ ผู้ลงทุนที่เป็นคู่กรณีกับธุรกิจหลักทรัพย์ต้องใช้จ่ายในการต่อสู้คดีเป็นจำนวนมาก ซึ่งคู่กรณีบางรายอาจไม่มีค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ในปี 2544 คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ได้กำหนดนโยบายให้สำนักงาน ก.ล.ต. จัดให้มีมาตรการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ลงทุนในตลาดทุนซึ่งเป็นลูกค้าของผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ หรือที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักทรัพย์ เนื่องจากมีผู้ลงทุนได้รับความเสียหายจากการที่ผู้ประกอบการดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามสัญญา หรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และกฎหมายว่าด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และการที่ผู้ลงทุนจะได้รับการชดเชยความเสียหายดังกล่าวอาจมีภาระค่าใช้จ่ายที่สูงมากจนไม่คุ้มกับความเสียหายที่ได้รับ หรืออาจต้องใช้เวลาในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทั่วไปจึงจัดให้มีทางเลือกในการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ นอกจากนี้ ในปี 2556 สำนักงาน ก.ล.ต. ได้เพิ่มข้อพิพาทอันเนื่องมาจากกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเข้ามาในกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต.

⁵²สำนักแผนงานและงบประมาณ หนังสือรายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ. 2562 (ออนไลน์)

<https://oppb.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/2085/iid/196196> [29 เมษายน 2564]

กระบวนการอนุญาตตุลาการ เป็นการระงับข้อพิพาทโดยไม่ได้ให้ศาลเป็นผู้ตัดสิน แต่คู่กรณีจะเป็นผู้เลือกอนุญาตตุลาการ มาชี้ขาดข้อพิพาท และคู่กรณีตกลงที่จะปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้นโดยตัวของอนุญาตตุลาการจะผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่พิพาท ซึ่งส่งผลให้การระงับข้อพิพาทดำเนินไปด้วยความรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่าย แต่กระบวนการอนุญาตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. ที่เกี่ยวข้องกับคดีหลักทรัพย์ เป็นเพียงแค่ภาคสมัครใจ ที่ให้คู่กรณีทั้งผู้เสียหายและผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ พร้อมใจกันเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาตตุลาการ เงื่อนไขการเข้าสู่กระบวนการอนุญาตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ไม่เกิน 5 ล้านบาท และกระบวนการอนุญาตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. สามารถเยียวยาให้แก่ผู้ลงทุนได้บางกรณีและรองรับบางผลิตภัณฑ์ ได้แก่ หลักทรัพย์ และสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ในปี 2545 สำนักงาน ก.ล.ต. ได้จัดโครงการมอบตราสัญลักษณ์ให้แก่ผู้ประกอบการที่สมัครใจระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาตตุลาการกับผู้ลงทุน โดยมีบริษัทหลักทรัพย์ที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 35 บริษัท และบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน จำนวน 7 บริษัท รวม 42 บริษัท ซึ่งกระบวนการอนุญาตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. เป็นเพียงแค่ภาคสมัครใจ นอกจากนี้กระบวนการอนุญาตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. ยังมีกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเริ่มกระบวนการอนุญาตตุลาการ โดยสำนักงาน ก.ล.ต. จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางส่งในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้คู่กรณีทั้ง 2 ฝ่ายก่อน หากคู่กรณีไม่สามารถตกลงกันได้ จึงจะนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการอนุญาตตุลาการต่อไป แต่ในปี 2556 สำนักงาน ก.ล.ต. ได้ยกเลิกกระบวนการไกล่เกลี่ย⁵³ เนื่องจากสำนักงาน ก.ล.ต. ไม่สามารถดำเนินการตามข้อตกลงบางประการของคู่พิพาททั้งสองฝ่ายได้ และอาจทำให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ซึ่งทำให้ผู้ลงทุนและผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ขาดโอกาสในการใช้กระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกอีกช่องทางหนึ่ง เพื่อให้สามารถระงับข้อพิพาทที่ได้ข้อสรุปที่สมประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย ในการดำเนินกระบวนการอนุญาตตุลาการ ของสำนักงาน ก.ล.ต. ตั้งแต่ปี 2544-2563 มีผู้เข้าสู่กระบวนการอนุญาตตุลาการเพียง 11 ราย

ปัจจุบันผู้ศึกษาปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่บริหาร ฝ่ายสื่อสารและบริการผู้ลงทุน รับผิดชอบหลักในการรับเรื่องร้องเรียนของผู้ลงทุน จากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานผู้ศึกษาได้เคยรับข้อร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับคดีหลักทรัพย์ ในบางกรณีผู้ลงทุนได้รับความเสียหายเกิน 5 ล้านบาท ซึ่งเป็นมูลค่าที่เกินกว่าจะเข้าสู่กระบวนการอนุญาตตุลาการ นอกจากนี้ ยังมีกรณีที่บุคคลการในธุรกิจตลาดทุนชักชวนให้ผู้ลงทุนสูงอายุลงทุนในหุ้นกู้ของบริษัทจดทะเบียนบางแห่ง และเกิดการผิดนัดชำระหนี้ขึ้นในกรณีการผิดนัดชำระหนี้ ยังมีกลไกในการได้รับการเยียวยา โดยรัฐได้เพิ่มการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (class action) ในปี 2558 ซึ่งอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อเพิ่ม

⁵³ ประกาศสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ สอ. 8/2556 เรื่อง กระบวนการอนุญาตตุลาการของสำนักงาน (ฉบับที่ 2) ข้อ 5

ประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนเนื่องจากสามารถคุ้มครองผู้เสียหายเป็นจำนวนมากในการดำเนินคดีเพียงครั้งเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นวิธีที่สามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้เสียหายที่ไม่มีความสามารถฟ้องคดีเพื่อเยียวยาความเสียหายด้วยตนเอง

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้ศึกษาได้ศึกษากระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. กระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พบว่ากระบวนการระงับข้อพิพาทของสำนักงาน คปภ. สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการพิจารณาจำนวนข้อพิพาทของสำนักงาน คปภ. ปี 2560 และ 2561 พบว่ามีจำนวน 12,325 และ 15,943 ตามลำดับ และมีข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการในปี 2560 และ 2561 จำนวน 708 และ 1,136 ตามลำดับและยุติข้อพิพาทในชั้นอนุญาโตตุลาการในปี 2560 และ 2561 คิดเป็นร้อยละ 79 และ 97 ตามลำดับ⁵⁴ ซึ่งสำนักงาน ก.ล.ต. ควรนำแนวทางกระบวนการระงับข้อพิพาทของสำนักงาน คปภ. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการระงับข้อพิพาททางเลือก ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต.

1. สำนักงาน ก.ล.ต. ควรจัดทำบันทึกข้อตกลง (Memorandum Of Agreement : MOU) หรือหนังสือเวียนเพื่อขอความร่วมมือจากผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ โดยขอความร่วมมือในการระบุในข้อสัญญาแต่งตั้งตัวแทน ในหัวข้อการระงับข้อพิพาท โดยระบุให้ลูกค้ามีสิทธิเรียกร้องและประสงค์ยุติข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ บริษัทตกลงยินยอมและให้ทำการวินิจฉัยชี้ขาดโดยอนุญาโตตุลาการ ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ว่าด้วยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ เพื่อให้เป็นกระบวนการอนุญาโตตุลาการภาคบังคับตามธรรมเนียมประกันภัย ของสำนักงาน คปภ. ซึ่งระบุไว้ในกรมธรรม์ไว้อย่างชัดเจน

หากพิจารณาพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 แล้ว จะพบว่า คู่พิพาทจะสามารถระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการได้ จะต้องมีการทำสัญญาอนุญาโตตุลาการ หรือมีการตกลงจะระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการในสัญญาโดยการลงรายชื่อทั้ง 2 ฝ่าย นอกจากนี้ เกณฑ์ของสำนักงาน ก.ล.ต. มีการกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์จัดทำข้อตกลงกับลูกค้าก่อนให้บริการ โดยมีการกำหนดว่า ข้อตกลงต้องไม่มีลักษณะเป็นการเอาเปรียบลูกค้าหรือเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม และมีข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการระงับข้อพิพาท

⁵⁴ รายงานประจำปีของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ปี 2560 และ 2561

ที่เกิดจากการให้บริการ เท่านั้น ซึ่งในเกณฑ์ของสำนักงาน ก.ล.ต. ก็ไม่ได้ระบุวิธีหรือกระบวนการ ระบุข้อพิพาทไว้อย่างชัดเจนว่าผู้ประกอบการธุรกิจหลักทรัพย์สมควรใช้วิธีใด ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเสนอ แนวทางโดยจัดทำบันทึกข้อตกลง MOU หรือหนังสือเวียนเพื่อขอความร่วมมือจากผู้ประกอบการธุรกิจ หลักทรัพย์ โดยขอให้ระบุการระบุข้อพิพาทโดยใช้ยุติข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ว่าด้วยกระบวนการ อนุญาโตตุลาการ

2. สำนักงาน ก.ล.ต. ควรพิจารณาปรับโครงสร้างให้มีฝ่ายระบุข้อพิพาทและ อนุญาโตตุลาการ เนื่องจากปัจจุบัน กระบวนการอนุญาโตตุลาการ ฝ่ายกฎหมาย 3 ทำหน้าที่เป็น เลขานุการคณะอนุญาโตตุลาการ ให้มีลักษณะเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการ ประกอบธุรกิจประกันภัย ที่มีฝ่ายระบุข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ และศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ด้านการประกันภัย เพื่อรองรับกระบวนการระบุข้อพิพาททั้งกระบวนการไกล่เกลี่ย และเพื่ออำนวยความสะดวกในเรื่องของสถานที่ นอกจากนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกและให้คำปรึกษากับผู้ลงทุนที่ได้รับ ความเสียหาย

จากสาเหตุข้างต้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนวทางให้สำนักงาน ก.ล.ต. ปรับโครงสร้าง องค์กร โดยเพิ่มฝ่ายงานเพื่อรองรับกระบวนการระบุข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ โดยเฉพาะ เพื่อศึกษาแนวทาง กฎเกณฑ์ และพัฒนา การระบุข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการเพื่อให้ เป็นสากล หรืออาจนำแนวทางการระบุข้อพิพาทประเภทอื่นมาปรับใช้ในคดีหลักทรัพย์ เพื่อให้ เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย นอกจากนี้ สำนักงาน ก.ล.ต. สมควรปรับปรุงอาคารสำนักงาน ก.ล.ต. หรือจัดเตรียมสถานที่เพื่อจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้านหลักทรัพย์ เพื่ออำนวยความสะดวกประชาชนที่ประสงค์จะรับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต.

3. จากปัจจัยสภาพเศรษฐกิจโดยรวม และการเติบโตของตลาดทุนในช่วงระยะเวลา ที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย โดนอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์จะอยู่ในช่วง 0.120-2.000 บาท ส่วนดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 0.3000-1.300 บาท⁵⁵ ซึ่งหากเทียบอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในตลาดทุน โดยอัตราเงินปัน ผลตอบแทนในหุ้น ณ สิ้นเดือนสิงหาคม 2563 อยู่ที่ระดับร้อยละ 3.64⁵⁶ ซึ่งหากพิจารณาจากอัตรา ผลตอบแทน ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องอาจเข้ามาลงทุนในตลาดทุนเพิ่มมากขึ้น และอาจทำให้เกิด ข้อพิพาทคดีหลักทรัพย์เพิ่มขึ้น ซึ่งมูลค่าความเสียหายก็มีโอกาสที่จะมีมูลค่าเกินกว่า 5 ล้านบาท

⁵⁵ ธนาคารแห่งประเทศไทย อัตราดอกเบี้ยเงินฝากสำหรับบุคคลธรรมดา ของธนาคารพาณิชย์ ประจำวันที่ 29 เมษายน 2564 (ออนไลน์) https://www.bot.or.th/thai/statistics/_layouts/application/interest_rate/in_rate.aspx [29 เมษายน 2564]

⁵⁶ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สำนักงาน ก.ล.ต. จึงสมควรทบทวนการกำหนดมูลค่าความเสียหายจากเดิมที่สามารถเรียกร้อง
ได้เพียง 5 ล้านบาท

ข้อพิพาททุนทรัพย์ที่เรียกร้อง	อัตรารางเงินเป็นหลักประกันฯ
ไม่เกิน 1,000,000 บาท	<ul style="list-style-type: none"> ผู้เสนอข้อพิพาทวางเงินหลักประกัน 10,000 บาท ผู้คัดค้านวางเงินเป็นหลักประกัน 15,000 บาท
เกินกว่า 1,000,000 บาท แต่ไม่เกิน 2,000,000 บาท	<ul style="list-style-type: none"> ผู้เสนอข้อพิพาทวางเงินหลักประกัน 22,500 บาท ผู้คัดค้านวางเงินเป็นหลักประกัน 45,000 บาท
เกินกว่า 2,000,000 บาท แต่ไม่เกิน 5,000,000 บาท	ผู้เสนอข้อพิพาทและผู้คัดค้านฝ่ายละไม่ต่ำกว่า 90,000 บาท
เกินกว่า 5,000,000 บาท แต่ไม่เกิน 50,000,000 บาท	คู่พิพาทวางเงินหลักประกันไม่ต่ำกว่าฝ่ายละ 200,000 บาท
เกินกว่า 50,000,000 บาท แต่ไม่เกิน 100,000,000 บาท	คู่พิพาทวางเงินหลักประกันไม่ต่ำกว่าฝ่ายละ 300,000 บาท
เกินกว่า 100,000,000 บาท ขึ้นไป	คู่พิพาทวางเงินหลักประกันไม่ต่ำกว่าฝ่ายละ 500,000 บาท
ข้อพิพาทไม่มีทุนทรัพย์	คู่พิพาทวางเงินหลักประกันไม่ต่ำกว่าฝ่ายละ 10,000 บาท

ตาราง 3 จำนวนทุนทรัพย์การยื่นข้อเสนอข้อพิพาททางแพ่งที่เกิดจากหรือเกี่ยวเนื่องจากสัญญาประกันภัยระหว่าง
ประชาชนผู้เอาประกันภัยหรือผู้มีส่วนได้เสียในสัญญาประกันภัย กับบริษัทประกันภัย ของสำนักงาน คปภ.

จำนวนเงิน	ค่าธรรมเนียมการยื่น
\$.01 to \$1,000	\$50
\$1,000.01 to \$2,500	\$75
\$2,500.01 to \$5,000	\$175
\$5,000.01 to \$10,000	\$325
\$10,000.01 to \$25,000	\$425
\$25,000.01 to \$50,000	\$600
\$50,000.01 to \$100,000	\$975
\$100,000.01 to \$500,000	\$1,425
\$500,000.01 to \$1,000,000	\$1,740

\$1,000,000.01 to \$5,000,000	\$2,025
Over \$5,000,000	\$2,300
Non-Monetary/Not Specified	\$1,600

ตาราง 4 ค่าธรรมเนียมในการยื่นข้อพิพาทค่าธรรมเนียมในการยื่นข้อเรียกร้องระหว่างนักลงทุนกับบริษัทที่เป็นสมาชิก และไม่ใช่สมาชิกของ FINRA

จากตารางจำนวนทุนทรัพย์ที่ต้องการเรียกร้องของกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน คปภ. สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้เกินกว่า 5 ล้าน โดยคิดทุนทรัพย์ข้อพิพาทเป็นช่วง โดยแต่ละช่วงทุนทรัพย์ข้อพิพาทที่เรียกร้องจะส่งผลถึงการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ หรือกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการ FINRA ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่แบ่งจำนวนเงินข้อพิพาทเป็นช่วงระยะ และข้อพิพาทสามารถเรียกร้องได้เกิน \$5,000,000 ประมาณ 157 ล้านบาท (ใช้อัตราแลกเปลี่ยนของธนาคารแห่งประเทศไทย วันที่ 25 พฤษภาคม 2564 โดย 1\$ = 31.5574 บาท) ซึ่งจำนวนทุนทรัพย์ข้อพิพาทที่เรียกร้องจะส่งผลต่อการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการเช่นเดียวกันกับกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน คปภ.

ในประเด็นจำนวนทุนทรัพย์ที่ต้องการเรียกร้อง ผู้ศึกษาจึงขอแนะนำให้สำนักงาน ก.ล.ต. ปรับปรุงประกาศสำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. ว่าด้วยกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน ให้สามารถเรียกร้องค่าเสียหายเป็นช่วงความเสียหายตามแนวทางกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสำนักงาน คปภ. หรือ กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการของ FINRA ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยนำเสนอหลักการต่อเลขาธิการ สำนักงาน ก.ล.ต. เพื่อปรับแก้ไขเกณฑ์ดังกล่าว

รายการอ้างอิง

กฎหมายไทย

พระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ อน. 25/2544

เรื่อง กระบวนการอนุญาตตุลาการ

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ สอ. 8/2556 เรื่อง

กระบวนการอนุญาตตุลาการของสำนักงาน (ฉบับที่ 2)

ประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุนที่ ทธ.35/2556 เรื่องมาตรฐานการประกอบธุรกิจ โครงสร้าง

บริหารงาน ระบบงาน และการให้บริการของผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์และผู้ประกอบธุรกิจ

สัญญาซื้อขายล่วงหน้า

ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์

วิธีการออก การเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยของบริษัทประกันชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่

ของตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิต และธนาคาร พ.ศ. 2561 ประกาศ

คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์

วิธีการออก การเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยของบริษัทประกันวินาศภัย และการปฏิบัติ

หน้าที่ของตัวแทนประกันวินาศภัย นายหน้าประกันวินาศภัย และธนาคาร พ.ศ. 2561

ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยว่าด้วย
 อนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2551

หนังสือภาษาไทย

พิชัยศักดิ์ หรยางกูร. พจนานุกรมการอนุญาตตุลาการพร้อมดัชนี

ศาสตราจารย์ ดร. เสาวนีย์ อัครโรจน์. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วย วิธีระงับข้อพิพาททางธุรกิจโดยการ
 อนุญาตตุลาการ

ศาสตราจารย์ ดร. อนันต์ จันทโรภากร. ทางเลือกในการระงับข้อพิพาท: การเจรจา การไกล่เกลี่ย
 และประนอมข้อพิพาท การอนุญาตตุลาการ

ศาสตราจารย์ ดร. อนันต์ จันทโรภากร. ทางเลือกในการระงับข้อพิพาท: คำอธิบายพระราชบัญญัติ
 อนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545

รายงานประจำปีของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ปี
 2560 และ 2561

วิทยานิพนธ์/เอกัตศึกษา

เนตรทราย สงวนศักดิ์ภักดี. การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาตตุลาการในการซื้อขายหลักทรัพย์

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

ประภากร รัตนมาลา. การยกเลิกคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการ วิทยานิพนธ์ คณะนิติศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2541.

รุ่งระวี โสขุมา. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการอนุญาตตลาดการระหว่างประเทศไทย:

ศึกษาเฉพาะกรณีสถาบันอนุญาตตลาดการ สำนักงานศาลยุติธรรม ดุษฎีนิพนธ์ คณะ

นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2560.

ปณิตา เป้าอันพงษ์กุล. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาตตลาดการใน

สัญญาเพื่อให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐตามพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุน

ในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2556 วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2559.

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ภาษาไทย

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สรุปสถิติสำคัญของตลาดหลักทรัพย์ ข้อมูลการซื้อขายในตลาด

หลักทรัพย์ฯ (ออนไลน์) สืบค้นจาก

https://www.set.or.th/th/market/securities_company_statistics63.html

[17 พฤษภาคม 2564]

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เศรษฐกิจมหภาค ภาวะเศรษฐกิจรายไตรมาสและ

แนวโน้มเศรษฐกิจไทย ไตรมาสที่ 4/2563 (ออนไลน์) สืบค้นจาก

https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11265 [17 พฤษภาคม 2564]

ธนาคารแห่งประเทศไทย อัตราดอกเบี้ยเงินฝากบุคคลธรรมดาของธนาคารพาณิชย์ (ออนไลน์) สืบค้น

จาก

https://www.bot.or.th/thai/statistics/_layouts/application/interest_rate/in_r

[ate.aspx](https://www.bot.or.th/thai/statistics/_layouts/application/interest_rate/in_rate.aspx) [17 พฤษภาคม 2564]

ธนาคารแห่งประเทศไทย อัตราดอกเบี้ยเงินฝากสำหรับบุคคลธรรมดา ของธนาคารพาณิชย์ ประจำ

วันที่ 29 เมษายน 2564 (ออนไลน์)

https://www.bot.or.th/thai/statistics/_layouts/application/interest_rate/in_rate.aspx [29 เมษายน 2564]

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ รายงานสรุปภาวะตลาดทุน
ประจำเดือนมีนาคม 2564

<https://www.sec.or.th/TH/PublishingImages/Pages/CM-MontlyReport/MonthlyReport-2021March.jpg> [29 เมษายน 2564]

สถาบันอนุญาโตตุลาการ (Thai Arbitration Center : THAC) การระงับข้อพิพาททางเลือกคืออะไร
(ออนไลน์) สืบค้นจาก <https://thac.or.th/th/what-is-adr-th/> [17 พฤษภาคม 2564]

สถาบันอนุญาโตตุลาการ (Thai Arbitration Center : THAC) ความแตกต่างระหว่างการ
อนุญาโตตุลาการและการดำเนินการทางศาลในกฎหมายไทย (ออนไลน์) สืบค้นจาก
https://thac.or.th/th/%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B9%81%E0%B8%95%E0%B8%81%E0%B8%95%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%AB%E0%B8%A7%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AD/#_msocom_6 [17 พฤษภาคม 2564]

สำนักแผนงานและงบประมาณ หนังสือรายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ. 2562

<https://oppb.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/2085/iid/196196>
[29 เมษายน 2564]

กฎหมายต่างประเทศ

12000. CODE OF ARBITRATION PROCEDURE FOR CUSTOMER DISPUTES

the Capital Markets and Services (Dispute. Resolution) Regulations 2010

Company Reg No. 200502125D Term of Reference section

